

Vikor Car Emin i njegovo stvaralaštvo za djecu

Tomičić, Mariela

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:498072>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-20**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MARIELA TOMIČIĆ

VIKTOR CAR EMIN I NJEGOVO STVARALAŠTVO ZA DJECU

Diplomski rad

Pula, rujan, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MARIELA TOMIČIĆ

VIKTOR CAR EMIN I NJEGOVO STVARALAŠTVO ZA DJECU

Diplomski rad

JMBAG: 0303039792, redoviti student

**Studijski smjer: Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski
studij**

Predmet: Dječja književnost

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Teorija i povijest književnosti

Mentor: izv. prof. dr. sc. Vjekoslava Jurdana

Pula, rujan, 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za magistra _____ ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

_____

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu
Jurja Dobrile
u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

_____

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Biografija Viktora Cara Emina.....	3
2.1. Djetinjstvo i školovanje.....	3
2.2. Prvi tekstovi i poslovi.....	4
2.3. Sušačke godine	6
2.4. Povratak u Opatiju.....	7
3. Carevo stvaralaštvo za djecu u časopisima.....	8
3.1. <i>Mladi Istran</i>	8
3.1.1. <i>Djurdjica</i>	9
3.2. <i>Mladi Istranin</i> i <i>Mladi Hrvat</i> (1909.-1914.)	11
3.3. Priče posvećene biskupu Jurju Dobrili	13
3.3.1. <i>Dobrila</i>	13
3.3.2. <i>Umiru dobri starci</i>	14
3.3.3. <i>Otac istarskih Hrvata</i>	14
3.4. Priče posvećene školstvu u Istri.....	15
3.4.1. <i>I oni hoće da znadu</i>	16
3.4.2. <i>Siroče Dinko</i>	17
3.4.3. <i>Probudit će se lav...</i>	18
3.4.4. <i>U tudjinskoj školi</i>	18
3.5. Priče posvećene siročićima i siromasima.....	19
3.5.1. <i>Ako bi vas tjerali...</i>	19
3.5.2. <i>Bolesna majka</i>	20
3.5.3. <i>Što sve može tačka-zarez?</i>	21
3.5.4. <i>Skromna želja</i>	22

3.5.5. <i>Sвета noć</i>	23
3.5.6. <i>Mrtvo selo – ubilo ga vino</i>	24
3.6. Priče posvećene domoljublju	26
3.6.1. <i>Stari barjaktar</i>	26
3.6.2. <i>Iz tudjine</i>	27
3.6.3. <i>Slika</i>	28
3.6.4. <i>Na badnjak</i>	29
3.6.5. <i>Mislio, da je Španjolac</i>	30
3.6.6. <i>Tabor</i>	32
3.6.7. <i>Bez domovine</i>	33
3.6.8. <i>Ljubi narod svoj</i>	34
3.6.9. <i>Najbolji odgovor</i>	35
3.8. Priče s povijesnom tematikom	35
3.8.1. <i>Ivan vitez Trnski</i>	35
3.8.2. <i>Za domovinu</i>	36
3.8.3. <i>Posljednja služba Božja u carigradskoj crkvi Sv. Sofije</i>	36
3.9. Priče o aktualnim događajima	37
3.9.1. <i>Začudjena repatica</i>	37
3.9.2. <i>Svrgnuti kralj</i>	38
3.9.3. <i>Podmaršal Gjuro Čanić dobrotvor naše Istre</i>	39
3.9.4. <i>Talijansko-turski rat</i>	39
3.9.5. <i>Mali Arapin</i>	40
3.9.6. <i>Titanik</i> i priče o Južnom polu	41
3.11. Priče o životinjama.....	41
3.11.1. <i>Vesele zgrade majstora Lisjaka i kunelića Flika</i>	41
3.11.2. <i>Pripovijest o gospodinu pauku i gospodji musi</i>	42
3.12. <i>Iz moje torbice</i>	42

3.13. <i>Vesele zgodbe majmuna Floka</i>	43
4. <i>Iz podjarmljenih krajeva</i>	44
4.1. <i>Bez šole</i>	45
4.2. <i>Mali beskučnik</i>	45
4.3. <i>„Otpjevač“ Zvanić</i>	47
5. <i>Mladi Istranin (1922.-1928.)</i>	48
5.1. <i>Rodjenje kraljevića Marka</i>	48
5.2. <i>„Istarske priče“</i>	49
5.3. <i>Crtice iz Istre</i>	49
5.4. <i>Mali učitelj</i>	50
5.5. <i>Jurićeve zgodbe</i>	51
6. <i>Nevidljivi Jurić</i>	52
7. <i>Mali Učkarić</i>	54
8. <i>Zaključak</i>	55
Literatura	56

1. Uvod

Književno stvaralaštvo Viktora Cara Emina opsežno je i raznoliko. Književnošću se bavio čitav svoj život, gotovo 70 godina.

Car kao pripadnik druge generacije istarskih preporoditelja veći dio svoga opusa objavljuje u jeku hrvatskog narodnog preporoda stoga većinu svojih djela posvećuje toj temi. To opravdava govoreći: „Teško je živjeti u Istri i gledati, što sam ja morao da gledam, i prijeći preko svega, kao da me se ne tiče“ (Car Emin, 1956:7). To se posebno odnosi na njegovo stvaralaštvo za djecu koje je uvelike neistraženo jer je objavljivano u onodobnim časopisima, a samim time je i teže dostupno. Iako je Car jedan od najplodnijih pisaca za djecu, hrvatska je javnost na njegovu dječju književnost zaboravila. Srdoč-Konestra to potvrđuje: „U tako specifičnim prilikama obiman je Carev književni opus često ostajao izvan relevantnih povijesti hrvatske književnosti“ (Srdoč-Konestra, 2000:407).

U prvom je dijelu rada predstavljena Careva biografija, spomenuta su njegova najvažnija djela i onodobne (političke) prilike.

U drugom je dijelu prikazano njegovo stvaralaštvo za djecu u tri časopisa koji su ujedno bila prva tri hrvatska dječja časopisa u Istri. Časopisi su digitalizirani i postavljeni na internet čime su dostupni široj javnosti. Valja uzeti u obzir kako nisu digitalizirani svi brojevi, najvjerojatnije jer nisu sačuvani svi primjerci. U radu je obuhvaćena većina tekstova koji su bili od literarne vrijednosti. Opus je podijeljen na tematske jedinice o kojima je Car najčešće pisao a to su pitanja domoljublja, siročića i siromaha, školstva, povijesti, priča o životinjama te aktualne teme.

U trećem je dijelu riječ o zbirci pripovijesti, igrokaza i poezije koju je Car, pod pseudonimom Lujo Dorčić, objavio zajedno s Rikardom Katalinićem Jeretovim ubrzo nakon što je Istra dodijeljena Kraljevini Italiji. S obzirom da su se autori unutar zbirke potpisivali pseudonimima, analizirane su samo one pripovijesti za koje sa sigurnošću možemo reći kako je njihov autor Car odnosno Dorčić.

U četvrtom su dijelu analizirane pripovijesti i rubrike koje je Car, pod pseudonimom Barba Šime, objavljivao u *Mladom Istraninu*, prilogu *Pučkog prijatelja*. Analizirani su oni tekstovi koji su bili od literarne vrijednosti ili su predstavljali značaj za Carev opus.

U petom je dijelu analiziran igrokaz *Nevidljivi Jurić*.

U posljednjem je dijelu analizirana najpoznatija Careva pripovijest *Mali Učkarić* koja se nekoć obrađivala u osnovnoj školi.

Ovim se radom želi sagledati sveukupno Carevo stvaralaštvo za djecu u koje su obuhvaćeni igrokazi, pripovijesti, crtice i rubrike u časopisima. Svrha je ovoga rada prikazati Carevo stvaralaštvo za djecu kao produkt hrvatskog narodnog preporoda u Istri i fašističke vladavine Kraljevine Italije. Također je svrha analize uvidjeti jesu li tekstovi primjereni djeci ili su ipak zastarjeli.

2. Biografija Viktora Cara Emina

2.1. Djetinjstvo i školovanje

Viktor Car Emin bio je književnik i publicist, a Lukežić (2016.) ga navodi kao pripadnika druge generacije istarskih preporoditelja. Rođen je u Kraju (pored Lovrana) 01. studenog 1870. godine u obitelji Antona Cara-Perina i Franice Car, rođene Hamza.

Car školske dane provodi u Lovranu kod bake gdje su ga poslali roditelji s obzirom da u Kraju nije bilo škole. U razdoblju od 1876. do 1880. godine Car polazi talijansku osnovnu školu. U svojoj autobiografiji (Car Emin, 1990) navodi kako mu Lovran nije ostao u najboljem sjećanju zbog rугanja vršnjaka. Posebnu je ulogu u lošem sjećanju imao njegov učitelj, „ljutiti narodni otpadnik“ (Car Emin, 1990:154). Tada se Car po prvi puta susreće s odnarođivanjem, s problemom kojemu će se suprostavljati čitav svoj život pomoću pera i tinte.

Nakon Lovrana, Car na poticaj svoga lovranskog učitelja, odlazi u Rijeku gdje polazi mađarsku gimnaziju gdje se susreće s mađarskim jezikom. Iz toga razloga napušta gimnaziju te se zapošljava u dućanu riječkog trgovca Antona Bastijančića. U dućan su najčešće dolazili pomorci (i njihove obitelji) čije je priče Car pažljivo slušao. Zahvaljujući radu u dućanu Car se upoznaje s Eugenom Kumičićem. Upravo je taj susret Caru bio poticaj da promijeni svoje zanimanje. Tada napušta svoj posao u dućanu te se pokušava zaposliti u knjižari Polonija-Balba, no nikada nije dobio odgovor na upit za posao.

Na nagovor mošćeničkog župnika, „čeličnog Hrvata“ 1885. godine Car napušta svoj rodni kraj te odlazi u Kopar kako bi polazio Državnu učiteljsku školu. Car je kasnije zapisao kako je to bila: „Velika, mogu reći, presudna prekretnica u mom tada još mladom životu!“ (Car Emin, 1990:157). Profesor hrvatskog jezika bio mu je Fran Franković, profesor hrvatskog jezika, autor prve početnice, pedagog i glavni učitelj hrvatskog odjela škole u Kopru. Nazvan „ocem hrvatskih učitelja u Istri“ (Lukežić, 2016:21), Franković je imao veliku ulogu u Carevu životu. Učenik i učitelj ubrzo postaju prijatelji koji su se svake nedjelje „sastajali u učiteljevom stanu na crnoj kavi“ (Lukežić, 2016:21).

Franković je Cara upoznao s mnogim tekstovima i životom hrvatskih pisaca kao što su Gaj, Veber-Tkalčević, Preradović, Mažuranić, Šenoa, Kumičić, Klaić i

drugi. Također mu je mnogo govorio o najistaknutijim istarskim vođama koje je osobno poznao. Svom je profesoru Car posvetio pripovijetku *Na uzburkanom moru* i lik u *Danuncijadi*. Caru je problem stvaralo nepoznavanje hrvatskog jezika: „Tko da opiše moju kasniju muku s onim dijakritičkim znacima, što smo ih mi nazivali 'rožićima', i što su mi uvijek izmicali ispod pera!“ (Car Emin, 1990:154). Franković mu je pomogao savladati te poteškoće „strpljivo, posve očinski“ (Car Emin, 1990:157).

2.2. Prvi tekstovi i poslovi

Fran Franković Cara je potaknuo na pisanje svojih prvih tekstova. 1880-ih godina Car počinje svoje tekstove objavljivati u *Našoj slogi*, prvim novinama u Istri koje su pisane hrvatskim jezikom. *Našu slogu* 1870. godine pokrenuo je biskup, tiskar i dobročinitelj Juraj Dobrila koji je u to vrijeme bio porečko-pulski biskup. Kao što i podnaslov novina kaže, *Naša sloga* bila je „poučni, gospodarski i politički list“.

Car je u *Našoj slogi* objavljivao rodoljubno-sentimentalnu liriku, dopise iz rodnog kraja, pripovijesti iz seoskog života, čakavske satirične crtice i dvije pripovijetke: *Bijednici* iz 1885. i *Put u Egipat*, putopis koji je objavljivao od 1889. do 1890. godine. *Put u Egipat* napisao je na nagovor svog profesora Frankovića: „Kada su me iduće 1887. roditelji pozvali u Port-Said, da s njima provedem velike školske praznike, profesor mi je toplo preporučio, da gledam oko sebe očima dobro otvorenim i da bilježim sve, što mi se bude činilo spomena vrijedno“ (Car Emin, 1990:158).

U razdoblju od 1895. do 1900. godine u tajnosti je u službi kao tajnik Družbe Sv. Ćirila i Metoda za Istru. Od 1889. do 1900. godine Car radi kao učitelj u Sovinjaku i Lipi. Prvo učiteljsko mjesto teško je prihvatio te obolijeva od depresije. Iz tog razloga traži premještanje te ga to dovodi do Voloskoga gdje upoznaje Rikarda Katalinića Jeretova, književnika koji će mu postati obiteljski prijatelj te najbliži suradnik.

U to vrijeme, zajedno s dr. Ivanom Poščićem, preuzima uredništvo *Narodnog lista* (od 1900. do 1902., zatim ponovo 1904. godine). Školske vlasti Cara zbog *Narodnog lista* žele premjestiti u Sv. Matej (Viškovo), no Car ponudu odbija te napušta učiteljski posao.

Mirjana Strčić navodi kako su glasnik *Narodni list* „hrvatske preporodne snage pokrenule u borbi protiv maglovite ideje 'istrijanstva', koja je tada stvorena u protivničkim političkim redovima s ciljem da se rasloji i oslabi hrvatski narodni pokret“ (Strčić, 1997:3). Lukežić (1997) kao osnovnu zadaću glasila navodi uklanjanje zablude do kojih je došlo nakon pokretanja *Prave naše sloge*, lista koji je promicao ideju istrijanstva. *Prava naša sloga* počela je izlaziti 1896. godine u Matuljima, a njezin je osnivač bio Ivan Krstić. Glasilo su financirali talijanski liberali, ponajviše Matteo Campitelli i Andrea Amoroso. Glasilo se gasi 1903. godine Krstićevim uhićenjem.

Godine 1897. Car se ženi Emom Jurković po kojoj svom prezimenu dodaje pridjevnik Emin¹. 1900. godine Car i Ema sele u Opatiju u vilu *Dalibor* gdje se Car bavi publicistikom, uredništvom te književnim i političkim radom. Iste godine započinje javno obavljati funkciju tajnika Družbe Sv. Ćirila i Metoda za Istru. U toj je funkciji sve do 1921. godine.

Godine 1903. objavljuje dramu *Zimsko sunce* koja se izvodila u kazalištima diljem zemlje – već krajem 1902. godine izvedena je u HNK u Zagrebu, a zatim u Sušaku, Varaždinu, Karlovcu, Osijeku, Trstu, Lošinj, Splitu i Dubrovniku.

U to su vrijeme Ema i Car vilu *Dalibor* pretvorili u okupljalište književnika, umjetnika i znanstvenika među kojima su bili Milan Begović, Ivan Cankar, Ksaver Šandor Đalski, Milutin Cihlar Nehajev, August Harambašić, Silvije Strahimir Kranjčević i mnogi drugi. Car je surađivao s Dinkom Vitezićem i s „hrvatskim istarskim trolistom“ – Matkom Laginjom, Vjekoslavom Spinčićem i Matkom Mandićem koje je opjevao u koračnici *Istarskim sokolovima Spinčiću – Mandiću – Laginji* (Brajša Rašan, 1985)². U to vrijeme Car uređuje brojne časopise među kojima se najviše ističu *Mladi Istranin* i *Mladi Hrvat*, časopisi za djecu. Vila *Dalibor* navodi se kao adresa uredništva i uprave časopisa. Kao glavni suradnici, u časopisu su objavljivali dugogodišnji obiteljski prijatelji Vladimir Nazor i Rikard Katalinić Jeretov.

U razdoblju od 1905. do 1918. godine Car radi više različitih poslova: Srdoč-Konestra (2008) navodi kako od 1905. do 1910. godine radi kao upravitelj Škole za dalju naobrazbu u Opatiji, 1911. godine kao upravitelj škole u Ičićima, a od 1915. do 1918. godine kao nastavnik na gimnaziji u Opatiji.

---

¹Prvi se put potpisuje kao Emin 1894. objavom romana *Na uzburkanom moru*.

²Sav prihod od kupnje koračnice bio je namijenjen Družbi Sv. Ćirila i Metoda za Istru.

2.3. Sušačke godine

„Talijanski nacionalisti su početkom dvadesetog stoljeća pokrenuli pitanje takozvanih neoslobođenih teritorija, terre iredente. Iredentizam je oživio propagandu za dovršenjem talijanskog ujedinjenja, a to je podrazumijevalo oslobođenje Trentina, Trsta i Istre, koji su bili pod Austrijskom vlašću“ (Moravček, G. (ur.) *Viktor Car Emin : život i djelo*. Dostupno na: https://issuu.com/starine.com.hr/docs/viktor_car_emin_-_zivot_i_djelo. Pristupljeno: 4. rujna, 2019.). Cilj iredentista bio je uspostavljanje talijanske prevlasti na Jadranu no u tome su ih kočili Slovenci i Hrvati.

1919. godine predstavnici Talijana u Rijeci Gabrielu D'Annunziju, pjesniku, dramaturgu i političaru nude da zauzme Rijeku. On to prihvaća te odmah po dolasku Rijeku kiti talijanskim simbolima. Zauzima Guvernerovu palaču iz koje drži govore o Rijeci koja je predstavljena kao žrtva jer joj nije dopušteno sjedinjenje s Italijom. Car 1946. godine D'Annunziju posvećuje jedno od svojih najpoznatijih djela *Danunacijada: romansirana kronisterija riječke tragikomedije 1919-1921* u kojoj opisuje njegovu „riječku avanturu“.

Završetkom prvog svjetskog rata i dolaskom D'Annunzija Car seli u Sušak, a zatim u Bakar i Kraljevicu. Neko vrijeme radi kao pročelnik Narodnog vijeća za Rijeku i Sušak. 1921. godine pod pseudonimom Lujo Dorčić, zajedno s Jeretovim objavljuje zbirku dječjih pripovijesti, poezije i igrokaza pod naslovom *Iz podjarmljenih krajeva*.

Iste se godine vraća u Opatiju gdje ga Talijani ometaju u djelovanju i zatim umirovljuju 1925. godine. U to se vrijeme bavi pisanjem ponovo pokrenutog *Mladog Istranina*, no 1928. ga zaustavlja zabrana pisanja na hrvatskom jeziku. Nakon umirovljenja radi kao nastavnik ženske gimnazije u Sušaku. „Četiri godine kasnije prelazi u tadašnju Kraljevinu Jugoslaviju, gdje nastavlja svoj književni i politički rad, simbolizirajući otpor protiv talijanske iredente“ (Lukežić, 2016:35).

1929. godine nude mu uredništvo lista *Mornar: poučni i zabavni list za pomorski svijet*. Car rado prihvaća posao s obzirom da ljubav prema moru i pomorcima gaji još od mladih dana. List uređuje punih jedanaest godina. Iste, 1929. godine seli se na Sušak gdje ostaje sve do 1945. godine. To je za Cara i Emu bilo veoma mučno i dugo progonstvo, posebno jer su prodali vilu *Dalibor*, svoj opatijski dom. Car je za to vrijeme napisao kako je to bila „epoha prosjačenja milosti za štampanje mojih djela“ (Lukežić, 2016:38). Unatoč tome, Careva je bibliografija u to vrijeme bila opsežna. Objavljivao je književne radove u raznim časopisima u kojima

se služio mnogim pseudonimima³, objavio je zbirku *Oj more duboko*, romane *Među dva ognjišta*, *Presječeni puti*, *Vitez mora*, *Suor Auror Veronika* i mnoge kratke priče i pripovijetke.

2.4. Povratak u Opatiju

Nakon završetka Drugog svjetskog rata Car se vraća u Opatiju. Objavljuje prije spomenutu *Danuncijadu*, zatim dramu *Na straži*, svoju autobiografiju, pripovijest *Mali od foguna*, dnevnik *Udesni dani* i *Moje uspomene na Družbu Sv. Ćirila i Metoda za Istru* te kratke priče, romane, pripovijetke i crtice iz života. Godine 1949. izabran je za dopisnog, a 1951. za pravog člana JAZU. Umire 17. travnja 1963. godine u Opatiji.

---

³ Viktor Car Emin koristio je puno pseudonima, a neki od njih su: *Barba Tončić*, *Barba Šime*, *Dundo Simo*, *Emin*, *Glas iz dubine*, *Kapetan, P.*, *Kapitan Jadre*, *Lujo Dorčić*, *Mladen Jelušić*, *Mornar*, *Ninetta*, *Rokac*, *Tončić*, *Un fiumano di Fiume*, *Un jugo-italoslavo fiumano di Fiume*, *Un vecchio Fiumano*, *Veljko Vinodolski*, *Vlatko Krajanin*, *La voce del Profondo* i dr. (Strčić, M. *Viktor Car Emin*. Dostupno na: <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=3370>. [Pristupljeno: 4. lipnja, 2019.]

3. Carevo stvaralaštvo za djecu u časopisima

3.1. *Mladi Istran*

Car svoje stvaralaštvo za djecu započinje u časopisu *Mladi Istran*. Časopis je bio “prvi književni časopis namijenjen hrvatskoj istarskoj mladeži” (Šetić, 2011:249), a puni naziv bio je *Mladi Istran: List za mladi svijet*. Časopis je izlazio od 1906. do 1908. godine, a urednik mu je kroz sva godišta bio Josip Antun Kraljić, hrvatski književnik i učitelj. Važno je napomenuti kako su upravo učitelji bili jedini pisci za mladež u Hrvatskoj u početnom razdoblju hrvatske dječje književnosti sredinom 19. stoljeća (Idrizović, 1984). Upravo je učitelj onaj koji je i začetnik hrvatske dječje književnosti. Radi se o Ivanu Filipoviću, hrvatskom pedagogu, književniku i leksikografu koji 1850. godine objavljuje *Mali tobolac*, prvu hrvatsku dječju knjigu. Nadalje, Filipović je zaslužan za pokretanje *Bosiljka*, prvog hrvatskog časopisa za mladež još 1864. godine. Time je utro put drugim književnicima te ih je poticao na književni rad posvećen djeci i mladeži.

Objavom *Malog tobolca* započelo je razdoblje didaktizma u koje pripada *Mladi Istran* s obzirom da je razdoblje trajalo „od prvih nastanka dječje knjige pa gotovo sve do kraja stoljeća⁴ i kasnije” (Idrizović, 1984:335). Kao što je i prije napomenuto, *Mladi Istran* je bio prvi časopis namijenjen isključivo hrvatskoj mladeži u Istri. Časopis se sastojao od oko dvadesetak stranica, ovisno o broju. Veći dio časopisa bio je posvećen pričama raznih autora, dok je drugi dio bio posvećen zagonetkama i šaljivim crticama. U časopisu se također promovirala Družba sv. Ćirila i Metoda za Istru za koju je već u drugom broju Rikard Katalinić Jeretov tražio donacije kako bi se pomoglo podići i izgraditi hrvatske škole u Istri. U kasnijim se brojevima počinju pojavljivati reklame i sponzorstva za razne obrte diljem zemlje, a povećava se i broj stranica. Tako se primjerice već krajem prve godine broj stranica povećao na oko 25 (ovisno o broju), a već sljedeće, 1907. godine, broj stranica povećava se na 30⁵.

---

⁴Pritom se misli na 19. stoljeće.

⁵S pokojom iznimkom kada se časopis vraća na svoj početni broj stranica od 20 po broju.

3.1.1. *Djurdjica*

Svoj igorkaz *Djurdjica* Car objavljuje u prvoj godini *Mladog Istrana* u 6. i 7. broju. Riječ je o igrokazu u dva čina koji je izlazio kroz dva broja, dakle prvi čin nalazi se u 6. dok se drugi čin nalazi u 7. broju.

Kao i kod svakog igrokaza, Car prvo navodi likove, a to su: Đurđica, Mišo, Ruško, Janoš, Ure, Žuža, Vuča, Utva, Ivan i Ljerka.

Iz prvog čina saznajemo da se radi o djeci koja se nazivaju ciganima. Đurđica Mišku govori kako će se on vjenčati s kraljevnom na što Miško odgovara s: "Ja, cigo, pa s kraljevnom" (Car-Emin, 1906a: 94). Jošku „prognozira“ da će biti bogat, ali da će ga okrasti na što se ostali nasmiju govoreći "Joj, kakav cigo, koji pušta da ga drugi okradu!" (Car-Emin, 1906a: 95) te Ure koji će umrijeti u 123. godini od gladi jer će tada ciganima biti zabranjeno krasti. Naziv „cigan“ ovdje nužno ne znači pripadnik romske populacije, već Car taj termin koristi kao opis za osobu koja se bavi krađom i prosjačenjem⁶. Iz navedenih citata možemo uvidjeti kako su sva djeca prihvatila svoj identitet cigana.

U drugom se prizoru pojavljuju dva nova lika: gazda Marov i Lona. Car ih u igrokaz uvodi tako što ih djeca pozdravljaju s "Živio gazda!" (Car-Emin, 1906a: 95). Marov i Lona nemilosrdni su prema djeci i tjeraju ih da krađu. Posebno su zli prema Ivanu i Ljerki, bratu i sestri koji su oteti od svoje obitelji. Oni svoj 'posao' ne odrađuju dobro zbog čega ih Marov fizički i psihički kažnjava. Ivan i Ljerka stoga ne prihvaćaju svoj identitet 'cigana' govoreći: "nije svak za cigana" (Car-Emin, 1906a: 96).

Jurdana navodi kako se u igrokazu „pojavljuju tipični Eminovi književni motivi: napušteno dijete/siroče, odnos pojedinca prema kolektivu, kuća na žal, more, mili kraj, suočavanje sa zlim ljudima, iskušenja, patnje, opreka pozitivnih i negativnih likova“ (Jurdana, 2016:202). Igrokaz, kao i većina Carevih djela, ima sretan kraj: dobri likovi spašeni su od zla, a zli su likovi kažnjeni.

Još jedan način na koji možemo sagledati igrokaz je „kroz prizmu odnosa tuđinske vlasti spram hrvatske djece, a odnarođivanje kao otimanje hrvatske djece“ (Jurdana, 2016:203-204). S obzirom na svrhu *Mladog Istrana* uviđamo kako je takva

---

⁶ Car u *Mladom Hrvatu* 'ciganima' posvećuje pripovijest *Cigani* u kojoj je također opisano kako djeca prosjačenjem dolaze do novca (Car Emin, V. (1911) *Cigani. Mladi Hrvat*. [Online] 3 (6). str. 125-130. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]

tematika bila poticana od strane urednika i drugih autora. Motiv puške i pucanja kako bi se na kraju otjerali zli ljudi također se može sagledati s te perspektive.

Đurđica je kao lik, oličenje dobrote. Jedina je koja u cijeloj skupini pomaže Ivanu i Ljerki u svakoj nevolji. Đurđica dobrotu pokazuje i na druge načine; iako je zbog kletve prisiljena biti s ciganima u jednom trenutku čitamo: „Jučer mi ga⁷ je dala žena, kojoj sam očuvala dijete, da joj ga cigani ne odnesu“ (Car Emin, 1906b:110). S obzirom da i sama živi u takvoj skupini zna kako su tretirana djeca koju cigani otimaju. Ona je kod Marova zlostavljana, no ne može otići. Kada su ju Ivan i Ljerka pozvali da pobjegne s njima Đurđica im je ispričala: „Ne mogu. Ja moram za ovima – takav je moj udes. Ukleta sam. Proklela me iz zlobe opaka neka žena, vještica. (...) Tu se odjednom ukazala ona opaka žena i bacila na mene ovaj teški plašt i viknula: 'Do vijeka se skitala svijetom i nigdje ne našla mira!' I na to je prošla onuda četa cigana i kletva one opake žene povukla me za njima. A majci je mojoj od tuge srce puklo“ (Car Emin, 1906b:110). Đurđica se stavlja u poziciju Ivana i Ljerke jer zna kako je to biti daleko od kuće i roditelja.

Majke također imaju svoju ulogu. U igrokazu se pojavljuju tri majke – Lona (za koju pretpostavljamo da je Marova partnerica), Đurđičina majka te Ivanova i Ljerkina majka Jelka.

Lona zajedno s Marovom nosi ulogu *lažnih roditelja*⁸. *Lažni roditelji* inače su okarakterizirani kao zli zbog čega junaci (u ovom slučaju Ivan i Ljerka) bježe. Iako Lona nije tipičan lik majke pun ljubavi, njezina je uloga da, zajedno s Marovom, čuva djecu da ne pobjegnu. Shodno tome možemo ju shvaćati kao majku koja svoju ulogu ne ispunjava.

O Đurđičinoj majci ne saznajemo previše osim da umire kada je na Đurđicu bačena kletva te kako se njezin grob nalazi u uvalici pod visokim čempresom. Srdoč-Konestra navodi kako je kod Cara „smrt čest motiv, a slijedom toga i grobljanska atmosfera (...), no uvijek taj motiv 'odrađuje' stereotipno s čempresima, humcima i truljenjem, što ponekad graniči s morbidnošću“ (Srdoč-Konestra, 2008:51).

Kao što je Đurđica *dobrotvor*⁹ Ivanu i Ljerki tako je njihova majka Jelka Đurđičin *dobrotvor*. Jedino što može ukinuti Đurđičinu kletvu je molitva majke, a njezina je

---

⁷ Ovdje je riječ o kruhu.

⁸ Za *lažne roditelje* Majhut kaže: „U jednom trenutku spiralnog pada siročić nalazi privremeni dom. (...) Ubrzo će se, međutim, ispostaviti da su probuđene nade bile lažne“ (Majhut, 2005:210).

⁹ Majhut *dobrotvora* definira kao lik: „koji će siročetu pružiti i materijalna sredstva i toplinu, sigurnost i ljubav“ (Majhut, 2005:213).

majka napustila ovaj svijet. Jelka ovdje preuzima ulogu: „Ali mila djevojko! I ovdje je jedno srce, koje si ti blaženstvom ispunila, srce, koje ne zna, kako da ti zahvali, kako da ti naplati - - i ovo je srce majke, koja tebi duguje puno i koja će pasti na koljena, da se srcem pomoli Bogu za tvoj spas i sreću tvoju“ (Car Emin, 1906b:118). Jelka je jedina od majki koja u potpunosti ispunjava svoju ulogu te uspjeva pomoći svojoj obitelji i Đurđici.

U svojim djelima Car majkama daje velike uloge. Siročad o kojoj često piše najviše pati za majkom i njezinom toplinom. U njegovim je pričama otac taj koji uvijek prvi umire, ali se tek smrću majke sve raspada. Tada likovi zaista ostaju sami i izgubljeni. Majka je u Carevim djelima spasiteljica, dobročinitelj, medijator i posljednji stup koji sve čuva od propasti.

3.2. Mladi Istranin i Mladi Hrvat (1909.-1914.)

Godine 1909. Car počinje uređivati časopis pod nazivom *Mladi Istranin: List za mladi svijet*. Sadržajem je *Mladi Istranin* sličio *Mladom Istranu*. Crnković i Težak (2002) uočavaju kako je od osnutka, koncepcija časopisa jasna s eventualnim manjim modifikacijama tijekom godina¹⁰: veći dio časopisa bio je posvećen raznim kraćim pričama, dok se manji dio odnosio na zagonetke.

Mladi Istranin izlazio je kao mjesečnik pod tim imenom sve do 1910. godine kada časopis mijenja svoje ime u *Mladi Hrvat*. Šetić (2011) navodi kako je razlog promjene činjenica da se pod nazivom Istranin mogu pronaći sva tri autohtona naroda Istre u koje spadaju Hrvati, Slovenci i Talijani. Stoga su dio imena *Istranin* promijenili u *Hrvat* kako bi se dalo do znanja da je časopis namijenjen samo hrvatskoj istarskoj djeci ali i ostaloj djeci na hrvatskim prostorima. Važno je napomenuti kako Car nije sam došao do ideje da se promijeni ime već su ga na to potaknuli njegovi čitatelji. Pod tim je novim imenom časopis izlazio sve do početka Prvog svjetskog rata, odnosno do 1914. godine kada se časopis gasi.

Časopis je imao mnogo suradnika koji su se bavili raznim temama. Iz naslovnice časopisa možemo saznati kako su glavni urednici bili Viktor Car Emin i Rikard Katalinić Jeretov, dok su glavni suradnici bili Josip Milaković i Vladimir Nazor.

---

¹⁰Primjerice ubacivanje novih, kratkih rubrika.

U časopisu su se najčešće objavljivale kratke priče i poezija za djecu, poučne priče i događaji u svijetu, kako povijesni tako i suvremeni. Priče su često bile popraćene slikama, crtežima i fotografijama, a to se naročito odnosilo na poučne priče.

S obzirom da u vrijeme kada je časopis izlazio književnost za djecu još nije doživjela svoj vrhunac u Istri, u časopisu su se često objavljivali prijevodi stranih autora. Priče su se najčešće prevodile s francuskog, češkog i ruskog. 1910. godine umire Lav Nikolajevič Tolstoj te tada *Mladi Hrvat* kroz dva broja objavljuje prijevode njegovih dječjih priča na hrvatskom jeziku čime Tolstoju odaju počast te na taj način svoje čitatelje upoznaju sa svjetskom književnošću.

U trećem godištu časopisa uredništvo uvodi rubriku *Za malu djecu* u kojoj autori objavljuju priče različitih sadržaja, a koje se nisu ticale narodne pripadnosti i sličnih tema koje su manja djeca teško pratila.

Iako se rijetko spominju uz druge hrvatske dječje časopise, *Mladi Istranin* i *Mladi Hrvat* imali su veliku ulogu u odgoju i obrazovanju istarske djece, a među njima su stekli veliku popularnost. To možemo zaključiti na temelju broja djece koja su svaki mjesec slala svoje odgovore na zagonetke, a čija imena, ako je odgovor bio točan, možemo pročitati u svakom broju časopisa. Također to možemo zaključiti i iz odgovora koje je uredništvo dobivalo na pitanja koja su postavljali djeci, primjerice na pitanje „Što biste najvolje biti u životu i zašto?“ iz *Mladog Hrvata*. Djeca koja su se javljala bila su većinom iz Istre i iz škola Družbe sv. Ćirila i Metoda, no bilo je i odgovora iz Bosne (Busovača), Budve, Osijeka, Šibenika, Karlovca, sa Brača i Cresa. U nekim se brojevima časopisa moglo pročitati kako su općine plaćale pretplatu školama, kako su čitaonice nabavljale primjerke, a neki su se primjerci naručivali za inozemstvo (primjerice za Njemačku). Uredništvo je u drugom godištu *Mladog Hrvata* prikupljao novac za knjige, a mogle su se i same knjige slati. Tada bi uredništvo donacije i knjige prosljedili tamo gdje je za njima bila najveća potreba. Usto su u svakom broju napominjali kako se prikuplja novac za otvaranje Družbinih škola. Kao i u *Mladom Istranu*, tako su i *Mladi Istranin* i *Mladi Hrvat* također promovirali Družbu sv. Ćirila i Metoda za Istru. Većinom su se tražile novčane donacije ili su se promovirali družbini materijali primjerice šibice. Imena darovatelja navodila su se na prvim stranicama časopisa, a među darovateljima su najčešće bili razredi s djecom uz napomenu da je prinose sabrala učiteljica.

Iz svega navedenoga možemo zaključiti kako je časopis bio od velike važnosti, kako preporoditeljske tako i financijske za tada najsiromašniju regiju Austro-Ugarske Monarhije. Možemo zaključiti kako su časopisi uvelike doprinjeli zajednici odgajanjem i obrazovanjem istarskih Hrvata pomoću tekstova te dobrotvornim radom (primjerice otvaranje novih škola i prikupljanje sredstava za nabavku knjiga).

3.3. Priče posvećene biskupu Jurju Dobrili

3.3.1. *Dobrila*

Crnković i Težak (2002:280) navode kako je urednicima časopisa želja „bila pružiti istarskom i primorskom djetetu prikladno umjetničko i zabavno štivo, razvijati njime nacionalnu svijest i osjećaj, a zadovoljiti i djetetovu potrebu za čitanjem“.

Tematika nacionalne svijesti bila je najvažnija tema koja se provlačila kroz sva godišta, a upravo je Car bio autor koji je tome posvećivao najviše priča. S tom tematikom u pripovijesti *Dobrila* započinje svoje djelovanje u prvom broju *Mladog Istranina*.

Pripovijest započinje jednostavnim opisom dana. Saznajemo da je „dan carski“ i da se „nebo i zemlja sjaje od zlata sunčanoga“ (Car-Emin,1909a:10). Dan je tiši nego inače, a ubrzo saznajemo kako je razlog tome posjet biskupa Jurja Dobrile obližnjem Dolu. Saznajemo kako je sve u okolici pusto jer je sav narod nahrupio u Dol „da vidi dobrog biskupa, da čuje dragu njegovu riječ, da primi malo njegova blagoslova“ (Car-Emin,1909a:10).

U pripovijesti se pojavljuju dva lika – Perić i njegov djed. Likovi u pripovijesti veoma su jednostavni. Car nam ne otkriva nikakve detalje o njima, ne znamo kako izgledaju niti koliko im je godina. Za Perića možemo pretpostaviti kako se radi o djetetu školske dobi. Ono što saznajemo je da je Perić bolestan, a djed je star zbog čega nisu u mogućnosti poći u Dol.

Perić je uporan te pošto-poto želi vidjeti biskupa. Posjet biskupu važniji mu je od njegova zdravlja. Lik djeda je racionalan – argumentima Perića pokušava odgovoriti od odlaska u Dol. No racionalnost su ipak zamjenile emocije te djed popušta. Djed također ima ulogu čuvara – Perića pokušava zadržati doma kako se

ne bi dodatno razbolio, a kasnije pred biskupom opravdava Perićevo neznanje o nacionalnom identitetu.

Glavni motiv koji se pojavljuje u pripovijesti je pitanje nacionalnog identiteta. Perić negira da je Hrvat, a na biskupove suze odluči promijeniti svoj odgovor. Razlog promjene odgovora nije Perićeva novonastala svijest o identitetu već strah da je uvrijedio biskupa. Perić zapravo uopće nije svjestan svoga identiteta.

Kroz čitavu se pripovijest provlači tematika nacionalne svijesti, počevši od samog naslova koji se sastoji od samo jedne riječi, točnije od prezimena – Dobrila. Iako se to čini bezazleno moramo u obzir uzeti lik i djelo Jurja Dobrile, prvog istarskog Hrvata na biskupskom položaju. Prezime Dobrila tada je imalo veliku moć – Dobrilin molitvenik *Otče, budi volja tvoja* bio je u ono vrijeme jedina knjiga na hrvatskom jeziku za puk. Ne možemo izostaviti ni *Našu slogu*, prvi časopis na hrvatskom jeziku u Istri za čije je pokretanje zaslužan Dobrila. Imajući sve to na umu možemo uvidjeti kako već iz naslova možemo puno saznati.

3.3.2. Umiru dobri starci

U crtici *Umiru dobri starci* Car ponovo spominje Dobrilu. Ovoga puta ne radi se o pripovijesti, već o uspomeni na Monsignora Petra Flega, svećenika kojega je biskup Dobrila uzeo za kapelana. Car upućuje čitatelje da slave Flega jer je on, kao i Dobrila također volio djecu stoga je i on istarski velikan. Flego zaista je bio velikan: prema Istrapediji (Jakovljević, B. *Flego, Petar*. Dostupno na: <http://istrapedia.hr/hrv/742/flego-petar/istra-a-z/>. Pristupljeno: 16.02.2019.) Flego je đacima dodjeljivao „stalne mjesečne novčane potpore, slao je knjige i pomagao narodna društva te dijelio hranu i odjeću sirotinji. Rado je u svoj stan primao ljude iz zavičaja, a posjećivao je one kojima je bila potrebna utjeha ili pomoć”.

3.3.3. Otac istarskih Hrvata

U četvrtom godištu *Mladog Hrvata* Car po posljednji put Dobrili posvećuje priču. Povodom stote godišnjice rođenja biskupa Dobrile Car objavljuje crticu pod naslovom *Otac istarskih Hrvata*. Car započinje s kratkom Dobrilinom biografijom te opisom odnodobne političke situacije.

Ovu crticu o Dobrili možemo povezati s pripoviješću *Dobrila* iz prvog broja *Mladog Istranina*. Saznajemo da se *Dobrila* temelji na istinitom događaju jer Car spominje zgodu kada je biskup djetetu objasnio kako su oni koji govore hrvatski Hrvati na što je dijete, na dijalektu, odgovorilo „Aj vero nismo“ (Car-Emin, 1912c:99).

3.4. Priče posvećene školstvu u Istri

Car je većinu svojih pripovijesti posvetio školstvu u Istri i nedostatku hrvatskih škola. U to je vrijeme osim Družbe sv. Ćirila i Metoda svoje škole otvarala talijanska udruga Lega Nazionale. Osnovana 1891. godine udruga se bavila iredentističkom ideologijom čiji su aktivisti bili angažirani u borbi protiv buđenja Slavena i otvaranja hrvatskih i slovenskih škola. Kao i Družba sv. Ćirila i Metoda, Lega Nazionale se također samostalno financirala prodajom stvari kao što su bile šibice, poštanske marke, bedževi i slično. Svoje je škole Lega Nazionale osnivala diljem Istre iako je u nekim mjestima živjelo samo slavensko stanovništvo koje nije govorilo talijanskim jezikom. Kao primjer možemo navesti selo Rakalj gdje je prvu školu otvorila Lega Nazionale, a zatim i Družba sv. Ćirila i Metoda. U roku od dvije godine Legina se škola zatvorila jer su svi učenici prešli u Družbinu školu. No u drugim su mjestima roditelji, zbog nedostatka hrvatskih i slovenskih škola, svoju djecu slali u škole Lege Nazionale gdje se djecu preodgajalo i odnarođivalo.

Svjestan te činjenice, Car kroz svoje priče u časopisima promovira (Družbine) hrvatske škole te djeci daje do znanja da su škole Lege Nazionale najveći neprijatelji Hrvata u Istri. U *Grad Trst za „Legu Nazionale“* urednici časopisa svoje čitatelje obavještavaju kako je grad Trst Legi Nazionale donirao preko 250 000 kruna. Navode kako Lega Nazionale u svojim školama otuđuje istarsku djecu. Iako ih smatraju neprijateljima, upućuju djecu kako bi od njih valjalo naučiti kako da postupaju sa svojim školama, odnosno uredništvo svoje čitatelje ponovo podsjeća da šalju donacije Družbi sv. Ćirila i Metoda.

3.4.1. *I oni hoće da znadu*

I oni hoće da znadu prva je Careva pripovijest o tematici školstva u *Mladom Istraninu*. Sastavljena je od pet poglavlja: *Selo bez škole, Družba dobrih, narodnih ljudi, Mali mučenik, Ubogi Tomo* i *Tomo plače od sreće*. Pripovijest govori o izgradnji škole, od ideje za izgradnju pa sve do njezine realizacije. Glavni su junaci, kao i u svim Carevim pričama hrvatska djeca.

Prvo poglavlje govori o Toni Brandiću, dječaku koji je prije živio u selu no sad se preselio u grad. Našavši se opet u selu u kratkom posjetu, Tone svojim prijateljima iz sela govori o svom školovanju u gradu. Car Tonu uvodi u priču tako što opisuje njegov izgled i držanje koje je u suprotnosti s djecom iz sela. Car nam govori kako je „na njemu sve lijepo i gospodski“ (Car-Emin, 1909b:28) dok su ostala djeca „seljački mališi“. Tonina odjeća uvelike se razlikuje od njihove - on je odjeven u „Modri kaputić sa zlatnim gumbima, modre hlačice do koljena, crne čarape, cipele svijetle kao zrcalo, a na glavi kapa, kao što je ono nose vojnici u Puli“. Odjeća seoske djece dijametralno je suprotna njegovoj: „Odišlo – sve krpa do krpe, obuća trošna i teška (gdjekoji je i nema!) a kapa sva zgužvana, kao da je tko po njoj nogama mastio. Ama sve onako po siromašku!“ (Car-Emin, 1909b:28). No unatoč razlikama djeca tome ne pridaju pažnju. Njima je drago što je Tone tako lijepo odjeven, njihova srca ne poznaju niti zavisti niti ljubomore.

Tone ima ulogu mentora s obzirom da seosku djecu upoznaje s „idejom škole“. No sama želja za izgradnjom škole nije bila dovoljna. Tada se proćuo glas da je družba dobrih, narodnih ljudi odlučila u selu izgraditi školu. Možemo pretpostaviti kako Car ovdje nije mislio na grupu ljudi iz sela, već na Družbu sv. Ćirila i Metoda kojima taj opis pripada. Svi su se mještani uključili u izgradnju škole doniranjem materijala ili su pomagali u izgradnji. Među njima je bio Jožić, dječak koji umire od ozljeda zadobivenih prilikom izgradnje škole. Jožiću nude lijek no on ga odbija jer je spreman svoj život položiti za školu. Jožić kao lik nije realan – nudi mu se lijek od kojega bi potpuno ozdravio no on to odbija i odabire smrt koja se mogla izbjeći. Možemo pretpostaviti kako je Car time htio dočarati koliko je zaista važna izgradnja (hrvatske) škole, pa čak i pod cijenom smrti. No takva odluka ipak nije svojstvena djetetu.

U četvrtom se poglavlju susrećemo s likom djeteta koje odgaja skrbnik talijanaš. Car je često svoje priče posvećivao djeci koja nisu bila u mogućnosti

sudjelovati u narodnom osvještavanju zbog svojih roditelja, skrbnika ili zbog siromaštva. Majhut (2005.) takve situacije u književnosti objašnjava kao put koji junak mora proći kako bi razvio svoj identitet. Junaka prati nevolja za nevoljom; dječak u priči, Toma, izgubio je oba roditelja te dobiva skrbnika – Talijana Faganela. Faganel u ovom slučaju predstavlja *lažnog roditelja*. Nakon što dijete ostane samo, kao što je ovdje slučaj, ono je dano drugoj osobi na skrb. Tada slijedi djetetova prilagodba na sve promjene koje novi dom i novi skrbnik sa sobom nose. Kod *lažnih roditelja* dijete se ne uspjeva prilagoditi zbog čega je primorano napustiti *lažni dom*. Toma iz Careve priče dom napušta nakon što ga od fizičkog zlostavljanja spašava starac Miljan koji sudskim putem udomljava Tomu. Miljan ima ulogu *dobrotvora*, odnosno osobe koja daruje dom. Dolaskom pod Miljanovo skrbništvo Toma ipak krene u školu te on ostvaruje svoj cilj.

3.4.2. Siroče Dinko

Godine 1909. Car objavljuje pripovijest *Siroče Dinko* u kojoj progovara o tadašnjem stanju Istre kao o zemlji koja je odvojena od drugih hrvatskih zemalja. Opisuje ju kao tužnu siroticu kojoj su ostale samo uspomene na stare, slavne dane.

Car pripovijest započinje u tmurnom tonu. Navodi kako je sve u selu mrtvo – kako hrvatski jezik, tako i volja ljudi koji su se pomirili s tužnom sudbinom svojega sela i Istre. Car uvodi dječaka Dinka koji je, kao i većina Carevih likova, siroče: „Jadan dječarac bez oca i majke – bez kruha i loga, od milosti živi, od milosti dobroga svijeta“ (Car-Emin, 1909g:187). Jedini je to opis Dinka u pripovijesti. Njegov se karakter i izgled ne spominju. Dinko ima samo jedan zadatak, a to je prenijeti dobru vijest o otvaranju škole.

Nakon što Dinko prenese vijest da se otvara hrvatska škola, ton se pripovijesti mijenja. Dinku u ušima odzvanjaju riječi himne, a priroda oživljava: „Sunce je grlilo goru, ptičice pjevale mило, cvijeće mirisalo slatko“ (Car-Emin, 1909g:188). Uočavamo kako je u početku sve bilo tmurno, selo je bilo mrtvo, a dolaskom dobre vijesti priroda se budi te tmurna atmosfera nestaje. Car promjenu tona dodatno postiže likom župnika koji je najavio otvorenje škole. Župnik narodu govori kako će se otvorenjem škole sve promijeniti te time daje nadu u bolje sutra: „I spoznat ćete da niste sami, da niste bez braće, bez svoje, da niste zapušteni, jadni, ostavljeni bijedni. (...) Svijest će

se u vas razbuditi velja i granut će dan (...) nastat će prelijepi dani – sreća će svanuti našem puku, nitko ga više gaziti ne će, nitko ga više mučiti ne će“ (Car-Emin, 1909g:188). Pripovijest završava u pozitivnom tonu – iako je selo i dalje siromašno i puno bijede, među narodom vlada veselje zbog hrvatske škole.

3.4.3. *Probudit će se lav...*

U crtici *Probudit će se lav...* Car piše o buđenju istarskih Hrvata iz dugoga sna. Piše o selu bez crkve i škole u kojem su ljudi zlostavljani od strane 'bezdušnog lihvara' te o siromaštvu koje iz toga proizlazi. Iako počinje u veoma negativnom tonu, crtica završava puna nade – crkva i škola su se sagradile, a narod je pun nade za bolju budućnost. Pripovijest nema veće literarne vrijednosti.

3.4.4. *U tuđjinskoj školi*

Sljedeća pripovijest o školstvu u Istri pojavljuje se u četvrtom godištu *Mladog Hrvata* pod nazivom *U tuđjinskoj školi*. Pripovijest opisuje kroz što prolaze Tone Žukvić i Jelica Bukovićeva, dva seljančića, Hrvata, koji polaze talijansku školu u gradu. Jedina su hrvatska djeca u talijanskoj školi zbog čega su izložena poruzi učitelja i ostalih učenika u školi. Tone polazi školu zbog svoga oca Joška. Iako je Hrvat, Joško poslušno radi sve što mu predloži Talijan Pijero. Car Joška opisuje kao „priprosto, tupoglavo čeljade“ (Car-Emin, 1912b:34). Jelicin slučaj razlikuje se o Toninog: „Jelica je pak bila sirota bez oca i majke. Živjela je u neke tetke, pralje“ (Car-Emin, 1912b:34). Tetka Jelicu šalje u talijansku školu zbog gradskih dužnosnika koji su ju tako uputili. Tone i Jelica u školi imaju problema zbog nepoznavanja talijanskog jezika stoga nisu u mogućnosti pratiti nastavu niti odgovarati na učiteljeva pitanja. Druga ih djeca izbjegavaju i rugaju se njihovoj neimaštini: „Rugali se njihovim bosim nogama, trošnom odijelu, crnom kruhu“ (Car-Emin, 1912b:34). Car ovakim opisom odnošenja talijanske djece prema siromašnoj hrvatskoj djeci želi pokazati koliko se ona moralno razlikuju. U pripovijesti *I oni hoće da znadu* također se spominjala razlika između siromašnih i dobrostojećih, no u toj se pripovijesti radilo o hrvatskoj djeci dok se u *U tuđjinskoj školi* radi o hrvatskoj i talijanskoj djeci. Treba uzeti u obzir da su talijanska djeca u pripovijesti gradska djeca dok Tone i Jelica dolaze iz drukčije, seoske sredine. Razlika između sela i grada kao motiv pojavljuje

se u mnogim Carvim tekstovima – seoska su djeca dobra, nevina, čista, dok su gradska djeca prikazana kao zla i bez empatije, a najčešće se radi o Talijanima. S obzirom da su Tone i Jelica seoska djeca, ostalih ih tretiraju kao outsajdere što Car u jednom trenutku i naglašava: „Jednom je u došla u školu neka gospodja i zamolila učitelja, da joj maloga izvadi iz klupe, gdje je sjedio Tone. Otada su Jelica i Tone sjedjeli sami kao zaboravljeni od svih“ (Car-Emin, 1912b:34-35). Čak se ni učitelj nije bavio njima. Uvijek je obraćao pažnju samo na drugu, gradsku djecu koju je često gladio po licu i kosi. Govorio je samo talijanski, nije mu bilo bitno razumiju li ga Tone i Jelica. Kada je Tone pogriješio u izgovoru talijanske fraze učitelj se, umjesto da ga ispravi, smijao zajedno s drugom djecom te nije zaustavio njihovo zadirkivanje. Car pripovijest završava plačem djece koja, zbog negativnog odnosa drugih prema njima gube svaku vjeru u sebe.

Pripovijest *Jedna škola družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru* nadovezuje se na pripovijest *U tudjinskoj školi* u istome broju *Mladog Hrvata*. Kao svjetlo na kraju tunela Car spominje Družbu sv. Ćirila i Metoda koja je otvorila svoju školu u lčićima nakon što su otjerali talijanske vlasti iz mjesta. Car u pripovijesti Talijane otvoreno naziva „veliki neprijatelji hrvatskoga naroda“ (Car-Emin, 1912b:37). Unatoč ovom otvorenom neprijateljstvu, Donat (2012) navodi kako Car nikada nije postao separatist što potvrđuju i njegovi dnevnički zapisi u kojima je naveo kako Talijani i Hrvati nisu neprijatelji već braća.

3.5. Priče posvećene siročićima i siromasima

3.5.1. *Ako bi vas tjerali...*

Iako se tema školstva često spominje u Carevim pričama u časopisima, zadnja pripovijest koja je posvećena školstvu objavljena je 1914. godine u trećem broju *Mladog Hrvata* pod nazivom *Ako bi vas tjerali...* Car pripovijest objavljuje pod pseudonimom Lujo Dorčić. Iako se tematski može svrstati pod priče o školstvu, siromaštvo likova ima veću ulogu u pripovijesti.

Pripovijest započinje motivom (otvorena) groba nad kojim se upravo razišlo mnoštvo ljudi. Jedini koju su na grobu ostali su braća Fila i Jožić koji su upravo pokopali oca, a nedavno su ostali bez majke. Braća su dana na skrb teti Juli, sestri njihove pokojne majke, i Julinom mužu Florijanu, talijanskom doseljeniku.

Iako imaju krov nad glavom, Fila i Jožić prepušteni su sami sebi što možemo vidjeti razilaskom ljudi nakon očeva pogreba. Braća su prisiljena ići u talijansku školu, no njima to nije nimalo drago iz razloga što im je otac na samrti rekao: „Ako bi vas tjerali, da zatajite ovaj naš mili hrvatski jezik, ne slušajte ih, jer vam je u njemu, djeco, blagoslov, vašeg oca i dobre majke vaše“ (Dorčić, 1914:66).

Jožić, kao stariji brat, tada odlučuje napustiti *lažni dom* i *lažne roditelje* te odlazi u potragu za boljim životom. Iako odlazi sam, obećaje Fili da će se vratiti po njega čim zaradi dovoljno novca.

Majhut (2005) navodi kako siročće (ili u ovom slučaju dva siročića), nakon što napusti svoj prvotni dom (dom roditelja) mora napustiti i dom *lažnih roditelja* što je u ovom slučaju dom tetke Jule i Florijana. Za siročće tada započinje spiralno putovanje na dno: „Junaci-siročići moraju padati sve dublje“ (Majhut, 2005:199). Prilikom dolaska u grad Jožić zaista pada na dno - pada mrak i diže se vjetar.

Jožić pada za još jednu stubu niže – uhvati ga glad. Zabunom je uzeo tuđi novčanik u kojemu se nalazilo 500 kruna. Iako u jednom trenutku dolazi u napast da novac potroši na hranu, Jožić se uspije othrvati toj zamisli. Majhut (2005) navodi kako je jedna od glavnih osobina siročića urođena neslomljiva čestitost.

Kako ipak ne bi ostao gladan, Jožić se ponudi nositi torbe čovjeka koji je pokraj njega prolazio, no u tome ne uspjeva čime ostaje bez zarade. Car ne pomaže Jožiću kako bi što prije ostvario svoj cilj. Razlog tomu je što odrasla osoba siročetu ne smije materijalno pomoći „jer bi zaustavio pripovijedanje i ono bi prerano završilo“ (Majhut, 2005:212).

Jožić ipak na kraju nailazi na *dobrotvora*. S obzirom da se u ovoj pripovijesti pojavljuju dva lika kojima je potrebna pomoć (Jožić i Fila) *dobrotvor* u potpunosti ispunjava svoju ulogu te pomaže obojici.

Iako je pripovijest posvećena školstvu težina teme prebačena je na siročće i siromaštvo - Jožić, kako bi mogao ići u hrvatsku školu, bježi u grad te se susreće sa raznim nedaćama koje su rezultat njegove neimaštine.

3.5.2. Bolesna majka

Bolesna majka s podnaslovom *Uskrsna pripovijest* još je jedna u nizu pripovijest posvećena siromasima. Glavni su likovi u pripovijesti Ružica i Ivan, brat i

sestra koji žive sa svojom teško bolesnom majkom Marom. Car pripovijest započinje opisom trošne kuće u kojoj obitelj živi. Navodi kako se u njoj lijepo i sretno živjelo sve do smrti oca. Car lik oca opisuje kao mornara koji od groznice umire u Brazilu, daleko od vlastitoga doma i zemlje. Tragične sudbine mornara česti su motiv u Carevim pričama s obzirom da se u to vrijeme većina stanovništva (uključujući Carevu obitelj) bavila pomorstvom.

Nakon očeve smrti kućom zavlada neimaština, a majka oboljeva: „Dok je bilo zdravija, dotle se u kući nekako životarilo, ali čim je nesretna žena stala da malo poboljeva, odmah se u kući očitjela oskudica“ (Car Emin, 1910b:81). Majke u Carevim djelima predstavljaju dobrotu, sigurnost, toplinu i ljubav. Ako lik majke umire ili je majka nemoćna iz bilo kojega razloga, sve se u priči počinje raspadati, čak i ono malo dobroga što je ostalo.

Ivan i Ružica u potpunosti su nemoćni; Car stoga uvodi dva *mentora*, dva slučajna prolaznika od kojih Ivan i Ružica saznaju za natjecanje s novčanom nagradom. Osvajanjem nagrade mogli bi popraviti situaciju u kući, odnosno dobili bi novac za hranu i lijekove te bi majka ozdravila.

Ivan, iako uporan, ne uspijeva doći do nagrade. Njegova upornost i motivacija nisu bili dovoljni da si sam pomogne, stoga Car uvodi Nika, dječaka koji ima dvije uloge – ulogu *mentora* i ulogu *dobrotvora*. Kao *mentor*, Niko Ivana pokušava odgovoriti od natjecanja. Ulogu *dobrotvora* Niko preuzima kada sazna Ivanovu priču – tada osvaja glavnu nagradu koju zatim daruje Ivanu i Ružici. Ponukani Nikovom gestom, svi prisutni također postaju *dobrotvori* – doktor pristaje pregledati majku, a mještani sakupe novac kao pomoć za obitelj. Majka ozdravlja zbog čega se u obitelji ponovo uspostavlja blagostanje.

Pripovijest nosi važnu poruku – kada se ljudi dobre volje udruže sve se dobro svrši. Car čitateljima poručuje da se svako zlo može pobijediti, ali moramo zatražiti pomoć drugih jer se u slozi događaju velike stvari.

3.5.3. Što sve može tačka-zarez?

Što sve može tačka-zarez? Careva je pripovijest objavljena pod pseudonimom Lujo Dorčić. U pripovijest se pojavljuju dva glavna lika: Oto i (bezimena) djevojčica. Njihovi su svjetovi različiti – Oto je sin kneza Karla-Alberta

dok je djevojčica pripadnica nižega sloja, odnosno ona je siromašno seosko dijete koje je ostalo bez majke, a otac je nedavno završio u zatvoru.

Car Ota opisuje kao dječaka kojega su neprestano mučili žalost i tuga. Otova empatija razlog je zašto on odlučuje pomoći djevojčici.

Djevojčica je tipični Carev lik – majka je umrla, a otac je u zatvoru. Djevojčica je u potpunosti prepuštena sama sebi. Osim gubitka oca i majke, djevojčici prijete i gubitak doma zbog čega je zabrinuta. Tada Oto uskače kao dobrotvor – oca djevojčice oslobađa od zatvora.

Važno je napomenuti kako inače nije uobičajeno da ulogu *dobrotvora* na sebe preuzima dijete (koje je ujedno i glavni lik). Majhut (2005) napominje kako je uloga odrasle osobe upravo ta kako se ne bi ispostavilo da dijete samo može riješiti svoj problem. U ovom slučaju, dijete ne rješava svoj problem samo već traži tuđu pomoć. No ta pomoć isto tako dolazi od djeteta, a ne od odrasle osobe. Car je time izazvao divljenje kod svojih čitatelja s obzirom da pomoć odraslih ovdje nije bila potrebna. Naprotiv, radi se o djetetu koje je spasilo odraslu osobu.

3.5.4. Skromna želja

U istom broju Car objavljuje još jednu pripovijest s temom siromaštva pod naslovom *Skromna želja*. Pripovijest govori o učeniku Fili Bariću koji, zbog siromaštva i bolesti roditelja, nije bio u mogućnosti dati novčanu donaciju namijenjenu kao pomoć istarskoj djeci bez škole.

Fila, za razliku od likova u prethodnim pripovijestima ima roditelje, no oni su bolesni i siromašni. Problem siromaštva ne mori njegove kolege iz razreda, dok je njemu samo to na pameti.

U sastavu na temu *Što bi htjeli imati te kako bi to najbolje iskoristili* učenici su pisali razne želje, dok je Fila, iz svoje dobrote, poželio novac za donaciju. Filina je želja ovako glasila: „Meni bi neizmjereno milo bilo, da su mi roditelji zdravi. U kući bi bilo veselo i ja bih možda dobio dvije pare, koje bih onda poslao našoj maloj hrvatskoj braći u Istri“ (Car Emin, 1910c:115). Car je u svojim pričama često koristio kršćanske teme i simbole pa tako i Filina želja podsjeća na Evanđelje po Marku koje govori o siromašnoj udovici koja u riznicu baca sav svoj imetak koji se sastojao od svega dva novčića. Iako su drugi ubacivali puno više ona je, dajući čitav svoj imetak,

dala najviše od svih. Fila također govori o samo dvije pare: „Ah! da mi je imati dvije pare – a ma samo dvije pare!..“ (Car Emin, 1910c:115).

Car kroz dječje uratke promovira narodni preporod te otpor neprijateljima: „Mali je Zorko, najmanji u školi, napisao, da bi želio imati krasna konja i buzdovan Kraljevića Marka, da može udariti na svakoga neprijatelja Hrvatske. Drugome je na srcu sokolsko odijelo, jer da nema na svijetu ljepše nego li je Sôko u odori“ (Car Emin, 1910e:115). Njihove želje nisu konvencionalne, oni ne žele konja, buzdovan i sokolsko odijelo za igru već za viši cilj – za obranu naroda. Car u ovoj pripovijesti djeci ne dopušta da budu djeca već oni razmišljaju o problemima koji nisu primjereni njihovoj dobi. Jedino je Filina želja bila primjerena; on želi zdravlje roditelja i novac za donaciju.

Kao što Fila želi biti *dobrotvor* istarskoj djeci, tako su drugi učenici postali Filini *dobrotvori*. Uloga *dobrotvora* u ovoj pripovijesti ne pripada samo jednoj osobi već čitavom razredu koji se odluči ispuniti Filinu želju. *Dobrotvori* su sakupili jednu krunu koju zatim poklanjaju Fili kako bi mogao dati donaciju. Osim Fili, Car sretan kraj daje i njegovim roditeljima kojima čitavo mjesto ponudi pomoć.

3.5.5. Sveta noć

U pripovijesti *Sveta noć* Car pripovijeda o siročiću Boži koji je u potrazi za majkom. Božo je siročić, nema ni oca ni majke, a živi kod krčmarice Kate koja ga je s ulice primila u svoj dom. Dom krčmarice Kate je *lažni dom* koji Božo napušta zbog zlostavljanja. Primoran ga je napustiti i otići u pustolovinu, odnosno u potragu za majkom.

Božo potragu započinje u gradu, no ubrzo odlazi na selo. Car u pripovijest čini razliku među gradom i selom – u gradu Božo susreće ljude bez empatije i topline, no u selu je situacija dukčija. U selu se iz kuća čuju blagdanske pjesme i sve je ispunjeno blaganskim ugođajem. Božo za selo govori: „Tamo ima snijega i leda, ali bit će i po koje dobro srce“ (Car Emin, 1911a:4). Car time poručuje kako ljudi u gradu imaju ledena srca, a oni na selu, unatoč snijegu i ledu, imaju topla srca.

U ovoj se pripovijesti pojavljuju dva *dobrotvora* – muškarac i žena. Muškarac nije sretan kada vidi da se netko skriva u („njegovu“) zvoniku te oštro reagira, no kasnije ipak iskazuje pozitivne osjećaje. Njegova kći ima drukčiji, nježniji i majčinski

pristup. Takve situacije u književnosti Majhut objašnjava time da: „U paru *dobrotvora* niti jedno nije nenaklonjeno siročetu, no mnogo češće ženskim likovima nego muškim pripada aktivna uloga adoptivnih roditelja, onih koji će siročetu na kraju pružiti toplinu i zaštitu za kojom su oni kroz cijelo pripovijedanje žudili“ (Majhut, 2005:241). Aktivnu ulogu adoptivnog roditelja u ovom slučaju zaista ima žena. Muškarac, odnosno njezin otac pristaje udomiti Božu samo zato što je to njegova kći zatražila.

Car nam u pripovijesti ne odaje ništa o Božinoj majci. Božo se čak i u jednom trenutku zapita je li ikada imao majku. Često se događa da junak siročće „ima manjak identiteta pa često ne zna tko je: tko su mu roditelji, otkuda je, pa čak niti koje mu je ime“ (Majhut, 2005:167). Tek nam po dolasku muškarca i žene *dobrotvora* (otac i kći) Car daje naslutiti kako bi žena mogla biti Božina biološka majka.

Iz Božine potrage za majkom možemo zaključiti kako on nije tražio svoju biološku majku već ženu koja bi preuzela ulogu koja sa sobom nosi osjećaje topline, sreće i doma te bi time junak dobio svoj identitet. Želja za majkom je još veća ako uzmemo u obzir da je bio fizički i psihički zlostavljan kod krčmarice Kate. Unatoč svojoj velikoj želji, Božo u jednom trenutku odustaje od potrage i poželi se vratiti u *lažni dom* (kod krčmarice Kate). U tom je trenutku Božo posve nemoćan. Pokušava pronaći razloge zašto bi bilo bolje da se vrati u *lažni dom* iako zna što ga tamo čeka: „Ovdje su ljudi siromašniji – oni imadu svoje djece – sada tek premišlja Božo i već se kaje, što se nije vratio kući, pa mâ koliko ga tamo bili i zlostavljali. I obuzela ga želja, da se vrati, ali kako po ovom grdnom vremenu! Eto već i sniježi... Nè – nè – tu će dočekati zoru, pa onda što Bog dade“ (Car Emin, 1911a:4). Božin naum prekida snijeg te se on skriva u zvonik. Božinu nemoć Car prikazuje kroz činjenicu da je čak i crkva bila zatvorena te ni tamo ne može pronaći pomoć: „Obazre se lijevo i vidi crkvu. Da je barem otvorena, uljegô bi i sio u klupu i pred milim Isusovim pogledom usnuo“ (Car Emin, 1911a:4). Car se ipak sažali nad Božom te mu „otvara“ zvonik u kojemu ga pronalaze *dobrotvori*.

3.5.6. Mrtvo selo – ubilo ga vino

Gotovo sve Careve priče o siročićima u *Mladom Istraninu* i *Mladom Hrvatu* imaju sretan kraj. U njima možemo pratiti junake na njihovom putu punom uspona i

padova i znamo da će ti junaci, bez obzira na njihove brojne nedaće dočekati sretan kraj. Majhut (2005) navodi kako se od čitatelja ne očekuje da strepi hoće li junak uspjeti u rješavanju svog problema. No Car je u jednoj pripovijesti svojim čitateljima pokazao kako nisu sva djeca te sreće te kako se za njih sretan kraj ne može očekivati.

Radi se o pripovijesti *Mrtvo selo – ubilo ga vino*. Pripovijest je podijeljena u dva dijela. U prvom je dijelu riječ o djeci koja su primorana živjeti u toksičnoj okolini u kojoj su zlostavljana od strane svojih roditelja. Za razliku od drugih Carevih likova, ova djeca svojoj subini ne mogu pobjeći jer nemaju kamo: „Ta bi djeca mogla doduše da pobjegnu, jer nisu kao one nevoljne ljubice povezana za jedno mjesto ali kuda da uteknu? Kamo? Iz jednog bi zla zapali u gore. Zato nema druge, već ostati pod rođenim krovom i gušiti se u onom zagušljivom zapahu vina, rakije i sličnih otrovnih pića“ (Car-Emin, 1914:116). Car im ne ostavlja nikakvu nadu za bolju budućnost. Svojim čitateljima govori kako će se takva djeca kad odrastu „sama mašati za čašu, pit će, opijati se, grditi i psovati onako, kako su naučila od drugih, starijih“ (Car-Emin, 1914:116).

Drugi dio pripovijesti Car posvećuje događaju koji je doživio dolaskom u neimenovano selo. Piše kako bi selo moglo biti uspješno i prekrasno s obzirom na silnu zemlju koju ima, no to nije tako zbog nemarnih ljudi. Kao dodatnu nedaću Car navodi tuđince koji namjeravaju sve kupiti, a: „Seljaci će prodati, propiti novac pa u prosjake. A s njima će i njihova djeca“ (Car-Emin, 1914:117). S obzirom na sve dosadašnje tekstove možemo pretpostaviti kako Car pod tuđincima smatra Talijane. Kao i u prvom dijelu i ovdje je glavni motiv alkohol – ljudi bi mogli imati sve no odali su se piću i time upropastili sebe, svoju djecu i čitavo selo s okolicom.

Kroz ovu je pripovijest u dva dijela Car svojim čitateljima htio pokazati kako postoje drukčije, nesretne sudbine. Time želi dati do znanja da nemaju sve priče sretan kraj te kako postoje ljudi koji odustaju od borbe za boljim životom. Umjesto da svoju zemlju paze seljaci ju prodaju tuđincu te time uništavaju, ne samo svoju sudbinu već i sudbinu svoje djece.

Na početku prvoga dijela Car upozorava svoje čitatelje na zlo koje će predstaviti u pripovijesti. Polako ih u problematiku uvodi metaforom bijelih ljiljana. S obzirom na svoju simboliku možemo pretpostaviti kako oni nisu slučajno izabrani. Cvijet ljiljana simbol je čistoće i vrline. Bijela boja također simbolizira čistoću, ali isto tako nevinost, dobrotu i iskrenost. Bijelim ljiljanima Car naziva onu djecu koja su

primorana živjeti okružena „blatom i poganstvom“ (Car-Emin, 1914:116). Njihov životni put ovako opisuje: „I jadni mali ljiljani ostanu i unapredak u onom smradnom vonju, koji malo po malo pada na njihove mekane listiće, i sve ih suši, dok ih sasvim ne osuši, te oni uvenu, otpanu ili satrunu. Nema više ljepote, nema mirisa, nema dobrote, ostalo je samo zlo. (...) Jadna djeca! Ubogi, uvenuli ljiljani!“ (Car-Emin, 1914:116).

U ovoj se pripovijesti najviše odražava razlika između književne i realne zbilje. Car to postiže vjernim prikazivanjem stvarnosti kakva ona zaista jest, daleko od priča u kojima junaci sretan kraj postižu svojim snažnim karakterom i dobrotom odraslih.

3.6. Priče posvećene domoljublju

Motiv domoljublja javlja se u gotovo svim Carevim djelima, u onima za djecu i u onima za odrasle. U gotovo se svakoj priči prikazuje ljubav prema domovini koju likovi izražavaju izlaganjem zastave, molitvom na hrvatskom jeziku, pjevanjem himne, otvaranjem škola pa čak i samim govorom na materinskom jeziku. Kao što je već navedeno motiv domovine i domoljublja javlja se u gotovo svim Carevim dijelima, no neka su od tih djela u potpunosti posvećena toj tematici.

3.6.1. *Stari barjaktar*

Jedno je od tih djela *Stari barjaktar*, pripovijest objavljena u *Mladom Istraninu*. Pripovijest prati događaje u neimenovanom selu i gradu u kojem se održavaju lokalni izbori. Glavni je lik u priči Mikula, stariji čovjek koji smrću kćeri Zore ostaje sam. Nakon njezine smrti sve je u Mikulinu domu utihnulo, a kao uspomena na bolje dane ostala mu je samo trobojnica koju je Zora izradila.

Mještani mole Mikulu da im posudi zastavu na što pristaje pod uvjetom da ju on nosi. Mikula zastavu tretira kao narodnu svetinju koje se ne može odreći ni pod koju cijenu. Zastava je simbol domovine te se nošenjem zastave iskazuje ljubav prema domovini zbog čega je Mikula krenuo u povorku gdje ga Talijani ranjavaju.

Mikula zbog rane gubi ruku te dobiva status mučenika. Mikulina žrtva podsjeća na pripovijest *I oni hoće da znadu* gdje dijete gubi život tijekom gradnje hrvatske škole. Iako Mikulu nije zadesila ista sudbina kao tog dječaka on je i dalje podnio

veliku žrtvu. Pred kraj pripovijesti Car piše o Mikuli koji s ponosom seoskoj djeci priča o nesretnom događaju govoreći kako „Ni stotina odsječenih ruku ne plati jednog malenog okrajka izgubljene narodne zastave. Naša trobojnica, djeco, znamen je našega imena, naše časti, naše slave i domovine naše. Da sam ja pustio iz ruku onoga dana moju trobojnicu, tuđinac bi bio po njoj gazio, i tako bi on imao pod nogama naše ime, našu čast, našu slavi i domovinu našu. Narodnu zastavu treba držati visoko i kad ustreba, dati za nju i obje ruke i glavu“ (Car Emin, 1909c: 48-49).

Iako star i bez snage, Mikula je spreman podnijeti žrtvu i obraniti ono što je „njegovo“, a to su zastava i zemlja koju ona predstavlja. Mikulin odnos prema zastavi ocrta se u Carevim riječima gdje zastavu naziva narodnom svetinjom. Car Mikulino nošenje zastave opisuje: „Ide lagano, dostojanstveno. U rukama mu debelo katarište, a visoko nad glavom lelija se sveti znak hrvatskog imena: svijetla i sjajna trobojnica naša. Svečano se drži stari Mikula. Na njemu je svetačko odijelo, a bijela mu i dugačka brada lijepo je počešljana i uređena. Na staračke mu usne kadšto pade okrajak zastave i on ga dugo cjeluje i ljubi“ (Car Emin, 1909c:47). Takvim je opisima Car svojim čitateljima prenosio ljubav prema domovini. Mikula nema ništa osim te zastave, tog simbola domovine koji mu služi kao jedini izvor radosti i sjećanja na minula vremena. Zastava mu je bila toliko važna da je to jedina stvar koju je prepoznao dok je u vrućici ležao u krevetu. Car svojim čitateljima šalje poruku kako je čak i u takvom trenutku Mikula ostao vjeran svojim idealima.

3.6.2. Iz tuđine

Sljedeća pripovijest s temom domoljublja objavljena je već u sljedećem broju pod naslovom *Iz tuđine*. Pripovijest je koncipirana kao pismo koje mornar Marko šalje Caru Eminu. Car napominje kako se radi o pravom pismu koje mu je poslao prijatelj iz tuđine te kako u pohrani ima puno njegovih pisma koja namjerava objavljivati u *Mladom Istraninu*. Pismo je datirano 15. listopada 1884. godine, a poslano je iz Marseillea. Marko u pismu opisuje svoj teški rastanak od rodne zemlje te odlazak u tuđinu gdje se obraduje kada čuje hrvatski jezik.

Kroz iskustvo Hrvata u tuđini, Car svojim čitateljima želi pokazati koliko Hrvati u cijene i vole svoj hrvatski jezik te koliko im je drago kada ga čuju u moru drugih jezika. U panici koja ga je uhvatila Marko, čuvši hrvatski jezik, osjeti veliko olakšanje:

„Dohodilo mi, da zaplačem od muke, kad li ti – Bože čuda! zazvoni odnekalen mome uhu nešto milo i drago - - a ma ja ti ne mogu iskazati kako milo i drago ... A znaš li, što je to bilo? Naša riječ, brate, naša slatka riječ... Ja sam je čuo... Hvala Bogu!“ (Car Emin, 1909d: 69). Činjenica da u tuđini postoji netko s kime može pričati na materinskom jeziku Marka ispunjava srećom. Zato se i obrušava na ljude u domovini koji odbijaju pričati hrvatskim jezikom: „Eh, da mi je bilo vidjeti ondje one naše izrode, što svoj lijepi, hrvatski jezik bacaju pod noge, da mi ih je bilo vidjeti ondje i pitati ih, ima li što na svijetu dražega i milijega, nego je slatka, materinja riječ?“ (Car Emin, 1909d: 69). Nije iznenađujuće što Marko spominje takve ljude s obzirom da oni u to vrijeme nisu bili rijetka pojava. Ljudi su često zanemarivali svoj jezik i identitet kako bi dospjeli na bolje položaje i kako bi bili više cijenjeni. Car ovim riječima upozorava kako takvi ljudi još uvijek postoje te ih time posramljuje. Unatoč „slavi“ koju im negiranje identiteta i jezika može donijeti, Marko se pita kako bi oni reagirali kada bi se našli u njegovoj situaciji. Bi li reagirali kao on ili bi pak i dalje bili izgubljeni u gradu, ali i u životu. Markova ljubav prema jeziku i domovini razlog su zašto je Car objavio ovo pismo i zašto ima namjeru objaviti još njegovih pisama.

3.6.3. *Slika*

Za sljedeću pripovijest možemo reći kako se nadovezuje na prethodnu pripovijest *Iz tuđine*. Pripovijest pod naslovom *Slika* govori o obitelji koja se preselila u Njemačku. Spominju se tri glavna lika: slikar Pero Vrančić, njegova žena te sin Milan. Očev posao slikara koji u rodnom kraju ne donosi zaradu razlog je njihove selidbe u Njemačku: „U našem selu ljudi ne kupuju slika, a nama treba novaca, hoćemo li da nabavimo kruha i toplog odijela. Ovdje u ovom tuđem, njemačkom gradu imade bogatih ljudi, kojima su slike drage, pa će za njih dati ocu novaca, i mi ćemo imati kruha, odijela i drva za zimu“ (Car Emin, 1909f:106).

Milan osjeća nostalgiju za rodnim krajem zbog čega oca moli da mu naslika sliku sa svim motivima koji ga podsjećaju na domovinu. Motivi koje je Milan nabrajao u Peri probude nostalgiju zbog čega se odluči s obitelji vratiti u rodni kraj.

Zarada od koje je obitelj živjela nije bila dovoljno dobar argument za njihov ostanak u Njemačkoj. Naprotiv, u Njemačkoj nisu vjerovali Hrvatima, već su za slikare

radije zapošljavali Nijemce. No unatoč zaradi koja je u Njemačkoj bila veća, očeva nostalgija za Hrvatskom bila je jača.

Kroz ove dvije pripovijesti koje povezuju život Hrvata u tuđini Car pokušava pokazati kako domovinu možemo pronaći u tuđini, ali ipak na njezino mjesto ne možemo staviti niti jednu drugu zemlju. To pokazuje u pripovijesti *Slika* odabirom dva stiha himne: „Lijepa naša domovino“ i „Mila si nam ti jedina“. Unatoč tome što Milanova obitelj u Njemačkoj zarađuje više nego u Hrvatskoj oni se vraćaju svojoj zemlji. Car kroz motive jezika i slike rodnoga kraja svojim čitateljima želi pokazati kako je ljubav prema domovini i prema jeziku od neopisive važnosti za svakoga Hrvata. Posebno je to iskazano kroz pjevanje *Lijepa naše domovine* koja je neslužbenom hrvatskom himnom proglašena 1907. godine, samo dvije godine prije objave ove pripovijesti.

3.6.4. Na badnjak

Motiv ljubavi prema domovini i jeziku Car koristi u pripovijesti *Na badnjak*. Pripovijest ima tri glavna lika – oca Stipu Milenića, njegovu suprugu Maru i sina Ivana. Otac je kapetan koji se „već za mlada otuđio svome hrvatskom narodu i majčinome mlijeku“ (Car Emin, 1910a:2). Za razliku od svoga oca, dvanaestogodišnji Ivan je veoma svjestan svoga hrvatskoga identiteta. Njegov identitet razlog je zbog kojega dolazi do sukoba između oca i sina: „Jednom ga je dapače čuo, gdje s drugom djecom pjeva: - 'Ja sam Hrvat dušom, tijelom'. Šta? Njegov jedinac, pa Hrvat? Koješta! - - Kamen o vrat, pa s njim u more, radije nego li da mi srami rod i pleme, rogoborio kapetan Stipe“ (Car Emin, 1910a:2-3). Ivan se odbija odreći identiteta te između odlaska u talijansku školu i odlaska na brod odabire potonje. Kapetan broda Ivanovu ocu daje obećanje kako će mu se „sin do godine vratiti pravim i živim talijancem“ (Car Emin, 1910a:4).

Car pripovijest „ubrzava“ za dvadeset godina. Saznajemo kako je Ivan prošao tipičan put junaka s puno poteškoća kako bi se uspio ostvariti u svom hrvatskom identitetu. Ivanov lik razlikuje se od drugih junaka koji bježe od svoga doma po tome što se on ipak odlučuje na povratak u rodnu kuću. Najveći povod za povratak bio je ženski lik, odnosno majka. Majka Mara u pripovijesti ima posebnu ulogu, a to je uloga medijatora: „Gospođa Mare ne zna, što bi od sreće. Tek jedno je smućuje: Onaj

blaženi njezin starac nije još ni jednom riječi napomenuo, da bi rad vidjeti sina, dok se u drugu ruku Ivan bojao stupiti preda nj, da ne uzbudi u njemu staru srdžbu. Gospođi Mari na poslijetku dotuži, i ona odluči, da će izići pred muža i odsjeći mu, da to što on čini, ne valja, tu mu je sin, nevjesta i unučić – treba da ih primi i da zaboravi, što je bilo“ (Car Emin, 1910a:6). Kasnije se ponovo javlja u ulozi medijatora kada svome mužu prizna kako se Ivan s obitelji vratio. Mara tada pali svijeću čime Ivanu daje znak da je dobrodošao u kuću svoga oca.

Ulogu medijatora, osim Mare, ima još jedan lik, a radi se o Ivanovu sinu Mirku. Njegova se uloga medijatora razlikuje od Marine po tome što on, kao dijete, ulogu ne odabire svjesno već ju ispunjava svojom dječjom razigranošću: „U sobu nahrupi mali unučić, sav krasan i sjajan u svojoj nevinoj nježnosti i ljepoti. – He! he! he! – ni da bi što drugo rekô nego li: he! he! he! A pri tom dohvatio djeda za obje ruke, pa se s njime zavrtio okolo po sobi. Ono neprestano he! he! i ono vrtenje po sobi nagnalo starca u smijeh i u tom se smijehu izgubila svaka nemila misao i riječ. Malo zatim ležali su otac i sin jedan drugome u naručaju i tiho plakali“ (Car Emin, 1910a:7-8). Dijete, kao oličenje nevinosti uspeva otopiti Stipino srce zbog čega se pomiri sa sinom. Stipe tada odbacuje svoj lažni talijanski identitet, prihvati hrvatski i s unukom zapjeva „Ja sam Hrvat dušom tijelom“ (Car Emin, 1910a:8). Poruka koju Car iznosi u pripovijesti može se iščitati iz zadnje rečenice: „(...) u drugoj je sobi vrijedni i čestiti Ivan grlio svoju majku i sa suzama u oku premišljao na sve muke i patnje, što ih je u svijetu proturio, a sve za to, što nije dao, da mu vrijeđaju njegovu milu i dragu hrvatsku riječ“ (Car Emin, 1910a:8).

3.6.5. *Mislio, da je Španjolak...*

Sljedeću pripovijest s temom domoljublja Car objavljuje tek za deset brojeva, odnosno u studenom 1910. godine. Radi se o pripovijesti *Mislio, da je Španjolak...* Car, kako sam navodi, prepričava „zgodicu“ koju je pronašao u listu *Hrvatska zastava* koji je izlazio u Chicagu. U pripovijesti je riječ o mladiću koji se srami svoga roda zbog čega hrvatskom svećeniku govori da je Španjolak, a potom Talijan. Svećenik iz njega ipak uspijeva izvući da se radi o istarskom Hrvatu.

Nakon što je prepričao pripovijest, Car se odluči obratiti svojim čitateljima. Iako im se može učiniti duhovitim Car smatra kako je ovaj događaj ipak tužan: „Vama je,

djecu, čitajući je, dohodilo, da se i nehotice nasmijete. Pa ipak je to tužno – veoma tužno. Onaj je naš čovjek rođen u jednom od najzapuštenijih krajeva Istre. Škole nije u djetinjstvu vidio nikakve, a dušmani Talijani, njegovi za nevolju gospodari, tlačili su svakoga, tko je hrvatski govorio, pa tako i njega. I rugali su mu se i svakojakim pogrdama ružili njegovu sveto hrvatsko ime“ (Car Emin, 1910e:250-215). No Car se na njega ne ljuti već ga opravdava navodeći razloge iz kojih ljudi negiraju svoj (hrvatski) identitet. Postoje dva razloga – prvi je izdaja, a drugi neznanje i zapuštenost. Oni koji su izdajice sami su se osudili na propast dok neuke treba žaliti i obavezno im pružiti pomoć: „Izdajnicima će suditi Bog i narod: kosti će im izbaciti zemlja a potomstvo pogaziti ime i spomen. A one druge, neuke i zapuštene treba da spasimo, da ih otrgnemo tmini i neznanju, da ih privedemo našem hrvatskomu ognjištu, da se na njime krijepe i griju. Onda će svak od njih, kad ga tko zapita, što je, odgovoriti s ponosom: - Ja sam Hrvat!“ (Car Emin, 1910e:251).

Kroz lik Stipe Milenića iz pripovijesti *Na badnjak* Car je opisao lik izdajice: „Kad je trebalo, da govori sa seljacima i mornarima, izražavao se tvrdo i okosito, kao da se ljuti, što mora da s njima hrvatski govori. Roditelje, prem ih je volio, nije nikada vodio u gospodstva društva, jer su starci bili čeljad staroga kova, pa osim hrvatskoga nisu poznavali nikakvi drugi jezik. Jasno je, da ih nije mogao voditi sa sobom u društva, gdje se samo talijanski govorilo, a Hrvate i hrvatski jezik neprestano grdilo i crnilo. Pa kakvo bi ruglo bilo, da mu koji između one gospode kaže: - Ama kakav si ti Talijanac, kad ti, ni otac, ni mati ne znadu nego „šćavunski“?“ (Car Emin, 1910a:2). Poveznicu između lika Stipe Milenića i mladića iz *Misljo, da je Španjolac...* možemo pronaći u činjenici kako su oba lika zbog izrugivanja osjećala stid. Stipe svoje roditelje nije vodio na mjesta gdje se hrvatski jezik i identitet ponižavaju iz straha da će talijanska gospoda otkriti da i on pripada toj skupini koju ponižavaju. 'Španjolac' je, za razliku od Stipe, na svojoj koži osjetio poniženje. Zbog toga se odbija predstavljati kao Hrvat. Car ga opravdava govoreći kako je to čest slučaj: „I naš je čovjek od toga otupio. Otišao u svijet i mislio, da će ga svuda onako vrijeđati radi njegovog hrvatskog govora – i on se eto izdavao Španjolcem i Talijanom“ (Car Emin, 1910e:251).

3.6.6. *Tabor*

Car se izdajica dotiče i u sljedećoj pripovijesti s domoljubnom temom pod nazivom *Tabor*. Ova je pripovijest posvećena povijesnom događaju – prvom taboru Hrvata Istre i kvarnerskih otoka. Tabor je održan 21. svibnja 1871. godine na brijegu Sv. Mihovil kraj Kastva. Tabor su pripremili Franjo Heidle, Antun Rubeša, Franjo Marotti, Ernest Jelušić, Franjo Sever i Jakov Velikonja, a kao sudionik tabora još se navodi Mario Derenčin. Car nikoga od njih ne spominje u pripovijesti. Razlog je najvjerojatnije način na koji je on prikazao tabor kako bi ga približio svojim čitateljima. Teme tabora bile su gospodarska pitanja (pitanje razvoja), pomorstvo i uvođenje narodnoga jezika u urede i škole. S obzirom na sveopći cilj *Mladog Hrvata* Car se, uz kratko spominjanje pomorstva, dotaknuo samo pitanja narodnoga jezika.

Glavni je lik u pripovijesti Jadre, mladić kojega njegov gospodar Orlando Negri kao špijuna šalje na tabor. Jadre, iako Hrvat, pristane svoga talijanskoga gospodara izvještavati o događajima s tabora. Razlog iz kojeg je pristao je Jadrin otac koji je zbog lošeg iskustva s Talijanima svome sinu „uvijek govorio da se treba pokoriti“ (Car Emin, 1911c:104).

Jadre odlazi na tabor gdje sluša govornike koji predstavljaju probleme Istre. Slušajući probleme Jadre postepeno mijenja svoje mišljenje i uviđa da ti isti problemi more i njega. Shvaćajući da je izdajica, da na tabor nije došao poslušati probleme već kao uhoda, Jadre mijenja stranu. Odlučuje napustiti Orlanda, a za „nagradu“ postaje zastupnik općine i osniva obitelj.

Jadrin lik u početku nema snažan karakter. U svemu sluša Orlanda i svoga oca zbog čega se ne buni protiv nepravde. Njegov se karakter kroz pripovijest postepeno mijenja; postaje snažniji, odlučniji i više se ne pokorava već odabire vlastiti put.

Car kroz likove progovara o onodobnim problemima Istre. Novonastale probleme odnarođivanja u Francuskoj povezuje s problemom odnarođivanja u Istri. Također navodi položaj Hrvata u Istri: „Što je naš istarski čovjek, naš seljak? Rob, sužanj, sluga tuđinske gospode. (...) Bolje je (...) gospodarevim psima, nego li nama. Sto puta bolje“ (Car Emin, 1911c:103). Hrvati u Istri nemaju škola, na općini se priča tuđinskim jezikom koji ne razumiju, a čak i talijanska djeca zlostavljaju starije. Jadre je svega bio svjestan, a slušajući druge odlučuje se promijeniti i suprotstaviti tuđinskoj vlasti. Jadrin lik poručuje nam kako promjena počinje od jednog čovjeka.

On se hrabro suprotstavio svome gospodaru Orlandu riskirajući posao, a time i svoju egzistenciju. Ipak je bio ustrajan: „Marljivim i poštenim radom stekao je sebi malen imetak“ (Car Emin, 1911c:105). Njegova ga je novostečena hrabrost potaknula da radi za boljitak svoje domovine.

3.6.7. Bez domovine

U istom godištu Car objavljuje pripovijest *Bez domovine* koja se također bavi tematikom domoljublja. Pripovijest započinje opisom zadnjega dana škole u inozemstvu. Nije točno navedeno u kojoj se državi škola nalazi, ali saznajemo kako ju polaze hrvatska, talijanska i njemačka djeca.

Glavni je lik bezimni dječak koji za sebe tvrdi kako nema domovinu. Saznajemo kako je dječak siročić kojemu roditelji potječu iz Hrvatske i na tome dječak polovično gradi svoj identitet. Sjeća se da je hrvatski pričao s pokojnom majkom zbog čega je sve vrijeme u školi provodio s hrvatskom djecom. Ta su mu djeca pokušavala objasniti kako ima domovinu, no on je to uporno negirao. Ipak, vidjevši ih kako se ukrcavaju na vlak za Hrvatsku požali što nije krenuo s njima: „A njega je u taj čas nešto stisnulo oko srca. Bilo mu, da će poletjeti za onim vlakom, ali mu ga upravo u taj mah nestalo iza zavoja. Ćutio je, kako da se je nešto otrglo od njega. I ono, što ga do sada stiskalo oko srca, dizalo se sve polako i što mu je dolazilo bliže grlu, to ga je više dušilo. Onda se nešto prekinulo: najprije se otkinuo jecaj a zatim jedna, dvije pa bezbroj suza“ (Car Emin, 1911f:224). Odlaskom školskih kolega izgubio je onu posljednju nit koja ga je vezala za majku – hrvatski jezik.

Lik majke u ovoj pripovijesti ima važnu ulogu. Iako dječak govori da mu oba roditelja potječu iz Hrvatske, Car veći fokus stavlja na majku. Gotovo možemo primjetiti kako Car liku oca zamjerava čestu selidbu po Europi zbog koje dječak nije uspio razviti svoj nacionalni identitet. Lik majke, s druge strane, zaslužan je što dječak ima sentimentalne osjećaje vezane uz Hrvatsku. Zbog tih osjećaja ulazi u društvo s hrvatskom djecom te zahvaljujući tome počinje polako i sporo razvijati svoj identitet. Nadalje, lik majke spominje se kada dječak posjećuje rodni kraj roditelja. Car ponovo ne spominje oca – školski prijatelji dječaku nisu pokazali rodni kraj roditelja, već samo majčin rodni kraj. Uvala koju je posjetio podsjetila ga je na: „mile ruke njegove pokojne majke, koja hoće da ga zagrlí“ (Car Emin, 1911f:224).

Prepoznavši majku u toj uvali dječak razvija svoj identitet u svojoj punini govoreći kako on zaista nije bez domovine.

Pripovijest se nadovezuje na prethodne pripovijesti o Hrvatima u tuđini. Kao Carevu glavnu poruku možemo uzeti njegovo viđenje domovine, onoga što ona jest i onoga što ona nije: „Domovinu ne čine samo gore i rijeke, mora i jezera. Domovina je, kako nas je učio naš prvi učitelj, u nama, u našoj krvi, osobito u riječi naše majke. Vidiš! Mi smo sada u tuđem gradu, među tuđim ljudima i pod tuđim nebom. Ali mi svi ovako mladi, dok mislimo i govorimo hrvatski, dijelak smo naše domovine. I ti, dok misliš i govoriš hrvatski, naš si bratac, naš, Hrvat, naša je domovina i tvoja. (...) Ti nisi bez domovine. Dođi! Ona te čeka. Ona je tvoja mati. I lijepa je, ah, kako je lijepa!“ (Car Emin, 1911f:223). Ovime Car poručuje svojim čitateljima kako ljubav prema domovini možemo iskazivati na razne načine, pa čak i ako je to govor na materinskom jeziku.

3.6.8. *Ljubi narod svoj*

U podlistku *Za malu djecu* Car objavljuje pripovijest *Ljubi narod svoj*. Jedina je to pripovijest s tematikom domoljublja koju objavljuje u podlistku. Glavni je lik Zorko, dječak koji za domaću zadaću mora napisati sastav s naslovom *Ljubi narod svoj*. Zorko ima namjeru izvršiti što jednostavnije i što brže, no majka ga upućuje kako bi se oko zadaće ipak trebao više potruditi.

Car u ovoj pripovijesti također govori o Ivu, dječaku koji odbijaju ići u talijansku školu zbog čega svakodnevno prevaljuje dugi put do hrvatske škole.

Car ponovo svojim čitateljima daje do znanja kako je malo potrebno kako bi se pokazala ljubav prema svome rodu. Ivo i njegovi roditelji svoju ljubav prema narodu pokazuju odbijajući prijeko potrebni novac koji im nude Talijani kako bi Ivo išao u talijansku školu. Zorko, s druge strane, nije u toj situaciji zbog čega smatra kako nema čime posvjedočiti ljubav prema narodu. Majka na se preuzima ulogu *mentora* te Zorka polako upućuje na pravi put.

3.6.9. Najbolji odgovor

Krajem 1913. godine Car objavljuje pripovijest *Najbolji odgovor* s tematikom domoljublja.

Stari bogataš svoja tri sina šalje u svijet na godinu dana. Nakon što se vrate otac će im postaviti pitanje, a onaj koji da najbolji odgovor naslijediti će dvorac kraj mora. Petar, Milan i Ivan ispunili su očev zadatka te su se za godinu dana vratili.

Otac je tada svakome postavio pitanje: „- Proputovali ste mnoge zemlje, vidjeli mnogo lijepa – ajde, recite mi: što ste osjećali gledajući sve one krasote?“ (Car-Emin, 1913:298). Nije bio oduševljen s odgovorima prva dva sina jer je iz njihova odgovora bilo očito da ne vole svoju domovinu. Treći je sin zaslužio dvorac jer je svojim odgovorom pokazao da voli svoju domovinu. Na putoanju je dobio želju da ju još više ukrasi kako bi mogla biti još ljepša.

Iako se ne radi o bajci, pripovijest u dijelovima može podsjećati na nju. Sam početak pripovijesti podsjeća na bajku: „Bio otac, bogatun na glasu i imao tri sina. Kad ostari, pozove ih k sebi“ (Car-Emin, 1913:297) i pošalje ih u daleki svijet na putovanje. Nadalje, motiv trojice sinova pojavljuje se kao motiv u bajkama. Za primjer možemo navesti Irsku narodnu bajku *The legend of the King's three sons* gdje otac, koji je ujedno i kralj, svoja tri sina šalje na zadatak.

Ovom pripoviješću završava dio s tematikom domoljublja. Motiv ostaje prisutan u mnogim Carevim tekstovima u svim godištim časopisa no tekstovi posvećeni isključivo domoljublju više se ne pojavljuju.

3.8. Priče s povijesnom tematikom

3.8.1. Ivan vitez Trnski

Prva pripovijest posvećena povijesti, odnosno povijesnoj osobi pojavljuje se već u prvom godištu *Mladog Istranina*. Riječ je o pripovijesti *Ivan vitez Trnski*.

Kao što i naslov indicira, pripovijest govori o Ivanu Trnskom (1819-1910), hrvatskom književniku i prevoditelju. Car pripovijest objavljuje povodom Ivanova 90. rođendana. U pripovijesti se opisuje njegov život, ljubav prema domovini i neustrašivost u obrani (hrvatskih) vrijednosti.

Car zahvaljuje velikanima kao što su Trnski i Gaj koji su svojim zalaganjem za Hrvate uspjeli poboljšati tešku situaciju: „Evo, djeco, tako a i stotinu, hiljadu puta gore bilo bi našem dobrom narodu, da nije bilo već u ono davno vrijeme ljudi žarkih i vatrenih, koji su zagrmili otimačima: - Ne damo mile majčine riječi, ne damo slavnoga imena svoga, ne damo drage domovine naše!“ (Car Emin, 1909e:87). Car potiče čitatelje da se ugledaju na hrvatske velikane. Izuzev ove Careve poruke, pripovijest nema literarne vrijednosti.

Uredništvo *Mladog Istranina/Mladog Hrvata* uvijek je pazilo da hrvatskim velikanima posveti tekst na njihov rođendan ili godišnjicu smrti. Tako su mnogi tekstovi raznih autora bili posvećeni biskupu Dobrili, Ivanu Trnskom, Đuri Čaniću, Ljudevitu Gaju, Petru Flegu i ostalima koji su zadužili Hrvatsku, a ponajviše Istru.

3.8.2. Za domovinu

Iako je najviše pisao o našim krajevima i velikanima, Car je u par navrata znao svoje tekstove posvetiti i stranim vladarima. Godine 1912. objavljuje pripovijest *Za domovinu* posvećenu Napoleonu i njegovom pokušaju osvajanja Rusije. Razlog tome je što se u rujnu te godine u Ruskom selu Borodin održala proslava 100. godišnjice poraza Napoleonove vojske. Svečanosti su prisustvovali čitava carska obitelj, vojni vrh i narod.

Prilikom opisivanja svečanosti Car navodi: „Tom se prigodom slavilo rusko rodoljublje, kome se ima zahvaliti, da se god. 1812. Rusija oslobodila neprijatelja“ (Car-Emin, 1912d:286), odnosno rodoljublje je glavno oružje koje je Rusiju spasilo od neprijatelja. Pripovijest nema veće literarne vrijednosti.

3.8.3. Posljednja služba Božja u carigradskoj crkvi Sv. Sofije

Ponukan Balkanskim ratovima vođenim od 1912. do 1913. godine Car, pod pseudonimom Lujo Dorčić, objavljuje pripovijest *Posljednja služba Božja u carigradskoj crkvi Sv. Sofije*. Pripovijest opisuje pad Carigrada 1453. godine kada grad osvajaju Osmanlije.

Glavna je tema hrabrost cara Konstantina i kršćanskih vojnika koji su se borili protiv opsade. Iako su ga njegovi dužnosnici nagovarali da napusti grad, Konstantin

ostaje iz ljubavi prema svome narodu. Sljedeći dan, 29. svibnja grad pada, a car umire u borbi.

Car na kraju navodi razlog pisanja ove povijesne pripovijesti: „Dok ovo pišemo, kršćanski se Bugari nalaze pred Carigradom. Hoće li im evropske kršćanske vlasti dopustiti, da na drevnom kršćanskom hramu nataknu ponovo Sveti Isusov znak?“ (Dorčić, 1912e:342).

Pogledamo li sadržaj *Mladog Hrvata* iz vremena kada su se vodili Balkanski ratovi, dakle od listopada 1912. do kolovoza 1913. godine, možemo vidjeti kako je par autora svoje tekstove posvetilo ponajviše Prvom balkanskom ratu s posebnom pažnjom na zemlje poput Bugarske, Srbije i Kosova. Iako su trajali manje od godine dana, Balkanski ratovi uzeli su velike razmjere. U Europi su nastale velike promjene koje su uvelike utjecale na svjetsku povijest. Oni su, naime, bili uvod u Prvi svjetski rat stoga ne čudi što se u dječjim časopisima pisalo o ovakvim temama.

3.9. Priče o aktualnim događajima

Uredništvo *Mladog Istranina/Mladog Hrvata* uvijek se trudilo svojim čitateljima prikazati aktualne događaje. Bilo da se radilo o sretnom ili tužnom događaju, o ljudima ili povijesnim događajima, autori u časopisu nisu sprezali od objavljivanja takvih tekstova kojima su često davali svoj subjektivni doživljaj i komentar.

3.9.1. Začudjena repatica

U drugom je godištu *Mladog Hrvata* Car odlučio jednu pripovijest posvetiti aktualnom astronomskom događaju – Halleyjevom kometu¹¹. Tako važan događaj nije mogao izostati sa stranica *Mladog Hrvata* stoga Car objavljuje pripovijest *Začudjena repatica*.

Lik repatice Car oživljava personifikacijom, odnosno daje joj ljudske osobine. Repatica s Zrakom (koja je s Zemlje krenula prema Marsu) vodi razgovor o svim

---

¹¹ Prvi je to komet koji je prepoznat kao stalni član Sunčeva sustava. Naziv je dobio po Edmondu Halleyju koji ga je zapazio 1682. godine i uspio ga povezati s prijašnjim godinama. Komet se pojavljuje prosječno svakih 76 godina, odnosno svakih 74 ili 79 godina. 1910. godine kada se komet pojavio nastala je masovna histerija u svijetu jer se otkrilo kako se u repu nalaze otrovni plinovi koji će uništiti sav život na Zemlji. Naša je planeta prošla kroz rep no posljedica nije bilo.

promjenama koje su se u svijetu dogodile od 1835. godine kada se repatica posljednji put pojavila.

Repatica je začuđena kada čuje koliko se sve promijenilo. Zraka joj govori o Hrvatima o njihovu buđenju u Bosni i Hercegovini, Dalmaciji i Istri. Repatica se začudi kada čuje za Istru te upita: „Zar i u Istri? Ta u ono doba nije bilo u Istri Hrvata!“ (Dorčić, 1910b:137). Zraka ispravi repaticu govoreći kako je bilo Hrvata, ali su spavali.

Prolazak Halleyevog kometa Car je povezao s situacijom u Istri kako bi još jednom kod svojih čitatelja izazvao buđenje nacionalne svijesti. Vidjevši koliko se Istra promijenila u manje od sto godina, Car se pita što li će tek repatica vidjeti kada se opet vrati za sedamdeset godina. Car s nadom gleda u budućnost Istre koja se i ostvarila do sljedećeg dolaska kometa 1986. godine.

3.9.2. Svrgnuti kralj

U listopadu 1910. godine u Portugalu je svrgnut kralj, a već je sljedeći dan proglašena republika. Tom je događaju u studenom 1910. godine Car pod pseudonimom Lujo Dorčić posvetio pripovijest *Svrgnuti kralj*. Pripovijest govori o Manuelu II., posljednjem portugalskom kralju koji na tron dolazi 1908. godine nakon što mu otac pogiba u atentatu zajedno s prijestolonasljednikom.

U pripovijesti možemo osjetiti žaljenje koje Car osjeća prema svrgnutom kralju i propasti kraljevstva starog osamsto godina. Isti osjećaj Car pokušava izazvati kod svojih čitatelja. Za primjer možemo uzeti bol koju je Manuelova majka osjećala nakon atentata na muža i sina: „Pomislite, kako je moralo biti nesretnoj kraljici, dok je u kočiji pratila svoje drage mrtve: muža i sina“ (Dorčić, 1910c:252). Car pripovijest započinje Manuelovom teškom situacijom i tužnim događajem koji je bio razlog njegova dolaska na vlast: „Još nije kraljeviću Manuelu bilo ni devetnaest godina, kadno ga je strašan događaj posadio na portugalsko prijestolje“ (Dorčić, 1910c:251). Car je iz novina preuzeo zgodu koja kralja Manuela prikazuje u pozitivnom svjetlu. Zgoda opisuje susret kralja i maloga pastira kojega kralj novčano nagrađuje za njegovu odanost kraljevstvu. Time je Car želio poručiti kako se kralj brinuo i o svojim najmanjim i najranjivijim podanicima – o djeci i siromasima.

Unatoč nepravdi počinjenoj urušavanjem kraljevstva Car događaj tretira kao da je izmišljen. Pripovijest ima antiklimaktičan kraj: „I tako je eto lišena krune kraljevska porodica Braganca, koja je u Portugalu vladala više stoljeća“ (Dorčić, 1910c:253). Nadalje, propast kraljevske obitelji Cara ne iznenađuje jer navodi kako je Manuel potomak dva svrgnuta kralja. Iako žali kralja, ovakvim jednostavnim rečenicama dobiva se dojam kako je Caru cijeli događaj nestvaran.

3.9.3. Podmaršal Gjuro Čanić dobrotvor naše Istre

Đuro Čanić još je jedan od hrvatskih velikana kojima Car posvećuje pripovijest u *Podmaršal Gjuro Čanić dobrotvor naše Istre*. Đuro Čanić (1849.-1911.) bio je hrvatski podmaršal, vojni pisac i mecena. Titula mecene razlog je zbog kojega Car piše o njemu.

2. siječnja 1911. godine družbin predsjednik Vjekoslav Spinčić dobiva brzojav iz Beča u kojemu ga se obavještava o Čanićevoj smrti. Tada Spinčić odluči otkriti kako je nepoznati donator koji je za Božić Družbi Sv. Ćirila i Metoda donirao dvadeset i pet tisuća kruna bio Đuro Čanić.

Car u pripovijesti iznosi čitav Čanićev život i vojnu karijeru. Čanića je opisao kao čovjeka koji je „umom bistar, srcem velik, desnicom jak (...) On je sa svojim junačkim Hrvatima činio čudesa. Njegovim se je četama sve divilo“ (Car Emin, 1911b:30). Govori kako je među vojnicima bio omiljen te im je njegovo umirovljenje teško palo: „Ali njegovi momci znadu, da ih on ne će voditi više na bojnu igru – on – njihov dobri otac – i ruke im se same pomiču k očima, da sakriju suzu. I lica se krive, nekakav grč savija usta - - Čanić to gleda. – I njemu se u junačkim grudima nešto maklo. – Djeco – junaci – s Bogom! Tako ih je pozdravio i otišao. A za njim je iz onih mnogobrojnih prstiju zajecalo nekako, kao da je cijela hrvatska zemlja proplakala“ (Car Emin, 1911b:32). Car pripovijest završava mišlju kako će se Čanićevo ime, zajedno s Jelačićevim, najviše spominjati u Hrvatskoj, a posebice u Istri.

3.9.4. Talijansko-turski rat

Od 29. rujna 1911. do 18. listopada 1912. godine trajao je Talijansko-turski rat vođen između Kraljevine Italije i Osmanskog Carstva.

Mjesec dana nakon početka rata Car (pod pseudonimom Lujo Dorčić) objavljuje pripovijest *Talijansko-turski rat* u kojoj objašnjava što se i gdje događa. Pripovijest je podijeljena na podnaslove. Pripovijest započinje podnaslovom Tripolis u kojem Car daje opis Tripolisa, prvoga grada koji je napala Kraljevina Italija. Car za Tripolis navodi kako je to: „zemlja Arapa i Turaka, koji im sada svojataju Talijani“ (Dorčić, 1911a:251) čime indirektno govori kako Italija nema nikakva prava na grad.

U drugom podnaslovu *Zašto hoće Italija da zauzme Tripolis?* Car navodi razloge koji su doveli do rata. Italiju i njezine stanovnike opisuje kao pokvarenu čeljad kojoj je u svojoj zemlji tijesno zbog čega odluče napasti Tripolis da se tamo nasele. Talijanski napad na Tripolis uspoređuje s pričom o vuku i janjetu gdje Italija dobiva ulogu vuka, a Arapi i Turci ulogu janjeta.

Metite ispred svoga praga! – tako glasi treći podnaslov u kojem Car o talijanskom napadu piše: „Takova razbojstva povijest ne pamti“ (Dorčić, 1911a:251). Talijani na moru imaju jaču flotu od Osmanskoga Carstva zbog čega imaju veće šanse za pobjedom. Car ipak ima nade da Talijani neće uspjeti u svom naumu: „Ali to bi im se ipak moglo osvetiti. Arapi ljube svoju do-i movinu, p a ne će mirovati. A i Turci se u Carigradu i Aziji spremaju na otpor. Ako budu po vremenu i podlegli, oni ne će Talijanima nikada zaboraviti ovaj njihov razbojnički napadaj na njihovu zemlju“ (Dorčić, 1911a:252). Drugim riječima, Car se nada kako će domoljublje pomoći Tripolisu da pobijedi u ratu kako još jedna zemlja ne bi pala pod talijansku vlast.

3.9.5. Mali Arapin

Pripovijest *Mali Arapin* objavljena je u istom broju kao *Talijansko-turski rat*. S podnaslovom *Sličica iz talijansko-turskog rata* Car opisuje tragičnu smrt arapskog dječaka Alija koji umire tijekom rata.

Car pripovijest indirektno povezuje s Istrom govoreći o Talijanima: „Teško kraju kojim oni zvladaju, teško narodu, na koga se oni obore“ (Car Emin, 1911g:253). Car gotovo da ne žali za Alijevom smrću: „Alah mu je bio milostiv. Nije mu dao da služi Talijanu ni da vidi, što će gledati moje stare oči: propast drage rođene zemlje“ (Car Emin, 1911g:255). Iz ove rečenice možemo uvidjeti kako je Car smatrao da će Italija pobijediti u ratu, a to se i dogodilo. Za razliku od pripovijesti *Talijansko-turski rat*, Car u *Malom Arapinu* gubi nadu u pobjedu Arapa. U prvoj je

pripovijesti zapisao kako će se Arapi, motivirani domoljubljem, osvetiti zbog čega postoji mogućnost da odnesu pobjedu u ratu, no u *Malom Arapinu* daje drukčiju prognozu – propast zemlje. Ostvarila se prognoza iz *Malog Arapina* – mirovnim sporazumom Osmansko Carstvo povlači svoju vojsku iz Libije koja pada pod talijansku vlast. Taj je rat označio početak kraja Osmanskog Carstva.

3.9.6. Titanik i priče o Južnom polu

U travnju 1912. godine dogodila se jedna od najvećih pomorskih tragedija 20. stoljeća – potonuce RMS Titanika. O toj je tragediji Car svoje čitatelje izvjestio u pripovijesti „*Titanic*“. Pripovijest nema veće literarne vrijednosti.

Car je tri teksta posvetio ekspedicijama na Južni pol. Ta su tri teksta (*Jedna velika zagonetka*, *Južni pol otkriven!* i *Slavna smrt*) služila kao vijesti preko kojih je Car svoje čitatelje učio o tadašnjim ekspedicijama na Sjeverni i Južni pol. Tekstove nije preoblikovao u pripovijesti za djecu, već su ostale u službi prenošenja vijesti. Tekstovi stoga nemaju literarne vrijednosti.

3.11. Priče o životinjama

3.11.1. Vesele zgode majstora Lisjaka i kunelića Flika

Vesele zgode majstora Lisjaka i kunelića Flika prva je pripovijest o životinjama koju je Car izdao. Tekst je popraćen ilustracijama koje imaju isključivo estetsku svrhu, dakle u niti jednom trenutku nisu zamjena za tekst kao što je to slučaj s *Veselim zgodama majmuna Floka* o kojima će riječ biti kasnije.

U pripovijesti je riječ je o lisca i zecu koji na prevaru čovjeku uzimaju meso, a zatim zec, opet na prevaru, meso uzima i od lisca.

Car životinjama mijenja uloge - iako bi lisac trebao biti lukav Car tu karakteristiku pridaje kuneliću Fliku. Naivnost, koja bi pak trebala pripasti kuneliću pridaje lisca. Likovi su crno-bijeli zbog čega nije bilo potrebe da ih Car više opisuje.

Zgode majstora Lisjaka i kunelića Flika više se ne pojavljuju u *Mladom Hrvatu*, no Car će ih ponovo izdavati u *Mladom Istraninu* sredinom 1920-ih godina.

3.11.2. *Pripovijest o gospodinu pauku i gospodji musci*

U lipnju 1912. godine Car objavljuje *Pripovijest o gospodinu pauku i gospodji musci*. Car je smatrao kako bi prije same pripovijesti svojim čitateljima trebao objasniti kako pauk izgleda te koja su svojstva njegove mreže. Nakon objašnjenja Car kreće s pričom u kojoj pauk uspijeva uhvatiti muhu koja će mu poslužiti kao hrana.

U pripovijesti se, kao i u prethodnoj, pojavljuju crno-bijeli likovi – lukavi pauk i naivna muha. Flik nije bio kažnjen za svoju prevaru, no Car ipak „kažnjava“ pauka zakonom prirode: „Nego eto zime. Sad će i pauk biti kažnjen za svoja nedjela. Lišće će uvenuti i opasti, mreža će se razderati i on će morati da ostavi svoju rupu, pa da se povuče u duplje kojeg drveta, gdje će i poginuti“ (Dorčić, 1912d:170). Car je kroz pripovijest svojim čitateljima prenio znanje o prirodi i njezinim životinjama – naveo je najvažnije stvari o pauku te kroz pripovijest objasnio na koji način hvata svoj plijen.

3.12. *Iz moje torbice*

Iz moje torbice rubrika je koja se objavljivala u svakom broju *Mladog Istranina/Mladog Hrvata*. Autor rubrike potpisivao se kao Tončić koji je bio jedan od mnogobrojnih Carevih pseudonima. Rubrika se po prvi put pojavila u prvome broju *Mladog Istranina*, a zadnji put u zadnjem broju *Mladog Hrvata*.

Prvi su tekstovi govorili o školarcu Tončiću. Car je u prvim brojevima govorio o Tončićevu svakodnevnom životu – opisan je prvi put kada je Tončić u školi učio pisati perom, kako je djevojčici ponudio da s njim stane ispod kišobrana da ne pokisne zbog čega ga svi nazivaju kavalinom, zatim o gradivu koje su učili u školi i mnogim drugim zgodama. No, u rubrici Car nije iznosio samo zgone o Tončiću već bi priložio i pokoji vic.

Ubrzo je Tončić u potpunosti nestao s stranica časopisa, a zamijenili su ga pisma čitatelja, vicevi i zagonetke, naročito vicevi o Juriću, vragolanu koji svugdje donosi nevolje. Jurić to ne radi namjerno već ima problem s shvaćanjem uputa i pravila. Sve shvaća doslovno zbog čega često upada u nevolje kod kuće i u školi. Do zadnjeg broja časopisa Car je gotovo sve viceve u rubrici posvećivao Juriću, liku koji je preuzeo iz češke književnosti.

3.13. Vesele zgode majmuna Floka

Vesele zgode majmuna Floka je vrsta stripa koji je prvi put objavljen u 11. broju *Mladog Istranina*, a zadnji put krajem 1913. godine pod naslovom *Posljednje zgode majmuna Floka*. Iako je strip većinom bio nepotpisan ili je potpis bio pseudonimom, znamo kako je autor Viktor Car Emin.

Kao što i naslov govori, strip prati majmuna Floka. Flok je majmun koji potječe s obale rijeke Kongo u zapadnoj Africi. Car ga opisuje kao nestašnog majmuna koji nije spremao od avantura zbog čega je često upadao u nevolje. Tako je u prvom broju Floka uhvatio čovjek koji ga je htio prodati trgovcu u cirkus. Na kraju biva prodan bogatašu Zlatariću kojemu je Flok u domu radio nered. Flok, za kojega Car traži razumijevanje jer nikada nije išao u školu, u novom domu nailazi na probleme jer ne razumije pravila ponašanja. No Flok nije probleme radio samo svojim ukućanima već svima s kojima se susretao. Tako se najviše spominje Tonic sin susjede Porcijunkule. Gdje god da dođe Flok radi vragolije i vratolomije. Strip završava nekonvencionalno - Flok umire.

Car je Floka preuzeo iz češkog časopisa. Navodi kako mu je časopis poslao slike. Neke je zgode preuzeo iz časopisa, a neke je sam osmišljavao.

Vesele zgode majmuna Floka bile su veoma popularne među čitateljima časopisa. Jedan od vjernih čitatelja *Veselih zгода majmuna Floka* bio je hrvatski književnik i Carev prijatelj Drago Gervais koji je imao svega pet godina kada je izdan prvi broj *Mladog Istranina*. Jurdana (2009:21) piše: „No, Viktor Car Emin sjeća se da je Gervaisa u tom listiću zanimalo i nešto drugo: majmun Flok. Taj Gervaisov omiljen lik.“ Čitatelji su s nestrpljenjem čekali novi broj kako bi mogli čitati nove zgode.

4. Iz podjarmljenih krajeva

Iz podjarmljenih krajeva : priče za djecu zbirka je pripovijesti, igrokaza i poezije objavljena 1921. godine. Autori su Rikard Katalinić Jeretov i Viktor Car Emin pod pseudonimom Lujo Dorčić.

Zbirka započinje predgovorom koji nosi naslov *Mila i dobra djeco!*. Autori se obraćaju čitateljima podsjećajući ih na *Mladog Hrvata* koji se izdavao u Opatiji koja dolaskom Talijana pada u tuđinske ruke. Za razliku od *Mladog Hrvata*, ova zbirka u sebi nema šaljivih zgoda: „Kao tamna sjena povlači se kroza nj tuga. I žalost! Žalost za našim divnim zemljama, nad kojima se danas nepravедno vije talijanska zastava. Žalost za našom nesretnom braćom, velikom i malenom, koja danas stenju i plaču pod mrskim talijanskim jarmom“ (Katalinić Jeretov i Dorčić, 1921:7). Predgovor daje naslutiti kakvi se tekstove nalaze u zbirci. Svaki tekst progovara o teškom stanju u okupiranoj Istri: „Sam Car nikada ne skriva porive koji su ga poticali na pisanje nekoga djela, jer on pisanje doživljava kao svoj domoljubno-prosvjetiteljski zadatak“ (Srdoč Konestra, 2000:413).

Listajući zbirku možemo pronaći kratke tekstove od svega par riječi. Pomoću njih autori šalju kratke poruke o opresiji koja se vrši nad Istrom i njezinim narodom. Spominje se i Dalmacija koja također pada pod tuđinsku vlast. Hrvatski narod nije jedini kojega autori žale – spominju se Slovenci koji također pate pod Italijom. Čitatelje pozivaju da nikada ne zaborave na svoju braću u okupiranim područjima: „Sjećajte se, djeco, da su sva vaša braća u našim zemljama, što ih Talijanac drži, puki nevoljni robovi bez ikakva prava, bez ikakve slobode! Sjećajte se i pamтите!“ (Katalinić Jeretov i Dorčić, 1921:32). Spominje se i paljenje Narodnih domova u Trsu, Puli, Pazinu i Rijec. Jeretov i Car kroz te „minijature“ djecu pozivaju da ne zaborave na sve što se događa već da to upamte za dan kada će okupirani dijelovi biti oslobođeni: „Sjećajte se, da nas Talijani neprestano muče, vrijeđaju i ponizuju! Sjećajte se svega toga i pamтите, da budete spremni u dan Pravde, koji nije daleko!“ (Katalinić Jeretov i Dorčić, 1921:84).

Na naslovnoj strani kao autori navedeni su Katalinić Jeretov i Dorčić, ali su većinu tekstova potpisivali pseudonimima tako da je teško razaznati koji tekst pripada kojem autoru. Sa sigurnošću možemo reći da je Car objavio tri pripovijesti ispod kojih se potpisao pseudonimom Lujo Dorčić.

4.1. Bez škole

Prvi Carev/Dorčićev tekst objavljen je pod naslovom *Bez škole*. Car kao glavnog lika odabire malog Dinka koji svoje ovce izvodi na ispašu gdje se prisjeća svojih školskih dana. Pogledom na školsku zgradu uhvati ga žalost i nostalgija - škola je zatvorena, a zgradu (koja je u međuvremenu počela propadati) Talijani koriste kao staju gdje čuvaju svoje konje i magarce. Dinko se prisjeća svih lijepih uspomena iz škole – svojih školskih prijatelja, buke, pjevanja s učiteljicom. Time je Car kod svojih čitatelja htio izazvati žaljenje i potaknuti motivaciju da nastave borbu unatoč činjenici da su (družbine) škole zatvorene.

Jedan od motiva koje Car spominje podsjećaju na one motive koje je koristio u *Mladom Istraninu/Mladom Hrvatu*, a to su žrtve koje su ljudi podnijeli kako bi se škole otvorile: „(...) kako se teško podigla ova 'njegova' škola. Novčić po novčić, kamen po kamen kupilo se godinama i godinama!“ (Dorčić, 1921:18). Car dalje navodi kako je propašću škole počelo propadati i sve ostalo: „(...) Eto, kako se polako u prah pretvara muka narodna!“ (Dorčić, 1921:18).

Učitelje je također dočekala teška sudbina – u pripovijesti je navedeno kako su „talijanski vojnici otpremili učiteljicu na neki strahoviti otok“ (Dorčić, 1921:19). Listajući zbirku doznajemo kako je taj otok Sadrinija: „Sjećajte se djeco, da je Talijanac na hiljade i hiljade naših ljudi prognao na divlji otok Sardiniju, gdje su mnogi od njih ostavili svoje kosti!“ (Katalinić Jeretov i Dorčić, 1921:83).

Car sa žaljenjem gleda na prošlost u kojoj su djeca mogla ići u hrvatsku školu, a sada im je, promjenom vlasti, to onemogućeno. Ovom je pripovijesću Car poslao poruku kako je u Istri sve propalo dolaskom tuđinske vlasti, a to se naročito odnosi na školstvo koje je stup svake zemlje.

4.2. Mali beskućnik

Sardinija nije jedino mjesto na kojem su istarski Hrvati patili. U pripovijesti *Mali beskućnik* Car spominje radni logor u koje su slani ljudi za vrijeme Prvog svjetskog rata¹². Car logor u pripovijesti opisuje ovim riječima: „Jedne noći bacili nas sve u

---

¹² Ti su logoraši danas poznati kao „evakuirci“. Austrijska je vlada 1915. godine evakuirala južni dio Istre. Pretpostavlja se kako je kroz tjedan dana evakuirano 60 000 ljudi. Evakuirci su poslani u

nekakva blatna željeznička kola i odveli nas daleko – onamo negdje blizu Beča, u nekakve dašćare, gdje smo spavali na tlima, ljeti u smradu, zimi pod vodom, hranili se kao živine, uvijek bolesni, i svi drugi oko nas. Svakoga dana po dvadeset, trideset mrtvih: djeca, žena, staraca“ (Dorčić, 1921:37).

U ovoj su pripovijesti dva glavna lika – Ivić i Stipe. Ivić je osmogodišnji dječak koji se odluči napustiti rodni kraj nakon što mu Talijani unište trošnu kuću na obroncima Učke. Na to se odlučio nakon što mu je susjeda Urša, koja se brinula o njemu, rekla kako na drugoj strani nema Talijana već samo dobrih i čestitih ljudi. Ivić je siročić – oba su roditelja umrla, majka prije dvije godine, a otac u Rusiji u ratu. Putem prema „obećanoj zemlji“ susreće Stipu, dječaka koji je stariji od njega. Stipe nije siročić, već je odlučio napustiti Pulu kako bi pronašao posao. Povod za to bila je njegova siromašna obitelj koja je ostala u Puli. Ivić se čudi kada čuje da se Stipe odlučio vratiti u okupiranu Pulu. Stipe to opravda govoreći: „Ja moram kući: svoj je dom najljepši. – Najljepše je na svijetu – majka, dahne mali i zašuti“ (Dorčić, 1921:38). Ovakve rečenice podsjećaju na Careve tekstove iz *Mladog Istranina/Mladog Hrvata*, posebice na pripovijest *Iz tudjine*, *Bez domovine* i *Slika* u kojima se likovi odlučuju vratiti u svoju domovinu zbog ljubavi koju prema njoj osjećaju.

Car, kako bi izazvao empatiju, koristi situaciju siročića koji smrću roditelja ostaje potpuno sam u okupiranoj zemlji. Ivića možemo povezati s Carevim likom iz pripovijesti *Ako bi vas tjerali...* Jožić bježi od svog udomitelja kako bi mogao polaziti hrvatsku školu. Ivić, s druge strane, bježi od okupirane zemlje kako bi mogao pronaći dobre i čestite ljude koji ga neće ugnjetavati i zlostavljati kako to čine Talijani. Ivića ne dočeka *dobrotvor* kao što je dočekaio Jožu i njegova brata. Iviću dolazi samo *mentor* (Stipe) koji ga upućuje na obližnje selo. Unatoč prisutnosti *mentora* Car nam ne otkriva je li Ivić u svome naumu uspio.

---

austrijski grad Gmünd (gdje je ustanovljen radni logor) i u Moravsku. Od 15 000 istrana koji su bili smješteni u Gmündu 5 000 je tamo izgubilo život.

4.3. „Otpjevač“ Zvanić

U „Otpjevač“ Zvanić Car govori o posljedicama okupacije koja je ušla u sve pore društva. U ovoj je pripovijesti riječ o religiji, odnosno o crkvi, bogoslužju i uništavanju tradicije.

Car pripovijest započinje s promjenama koje su se dogodile u crkvi dolaskom Talijana na vlast. Prvo što navodi je zamjenjivanje hrvatskih svećenika, ministranata i laika s Talijanima.

Talijani iz pripovijesti iz crkve su izbacili sve slavensko osim jedne stvari – četiri stoljeća stari slavenski natpis iznad ulaza u crkvu. Kao što su sve izbacili tako se odluče i to izbaciti – kamen će biti razbijen i bačen u rijeku. Slavenski natpis zadnje je što je ljude podsjećalo na prisutstvo Slavena u Istri. Stoga Car uvodi Zvanića, dječaka koji odluči spasiti natpis.

Pripovijest „Otpjevač“ Zvanić nije puna tuge i sjete za boljim vremenima kao što je to slučaj s prve dvije. U ovoj pripovijesti Car daje i sretan kraj – nadu u budućnost da će slavenski natpis ponovo naći svoje mjesto nad crkvenim vratima. Time ponavlja svoje riječi kada piše: „Sjećajte se, djeco, i pamtite, da budete spremni u dan Pravde, koji nije daleko!“ (Katalinić Jeretov i Dorčić, 1921:28). Car u dva navrata spominje istu rečenicu – na 28. i 84. stranici. Iz toga razloga možemo zaključiti kako Car, unatoč sumornim pripovijestima, ipak smatra kako bi mogao osvanuti dan kada će se Istra i Dalmacija osloboditi okova i dočekati slobodu.

5. Mladi Istranin (1922.-1928.)

Godine 1922. fašisti su već počeli svoju vladavinu terora u Kraljevini Italiji čiji je teritorij obuhvaćao Istru. Unatoč svim zabranama koje su Talijani uveli vezane uz Slavene, Car i dalje objavljuje dječje tekstove na hrvatskome jeziku. To uspijeva uz pomoć *Pučkog prijatelja* hrvatskog časopisa koji je izlazio od 1899. do 1929. godine. S radom prestaje već u drugom tjednu 1929. godine kada fašisti izdaju zabranu izdavanja knjiga i glasila na hrvatskom jeziku. Car je u sklopu *Pučkog prijatelja* od 1922. do 1928. godine izdavao prilog *Mladi Istranin*, časopis za djecu.

U časopisu se nije potpisivao svojim imenom već pseudonimom Barba Šime koji je povremeno koristio i prije, ponajviše u prvom izdanju *Mladog Istranina*, odnosno *Mladog Hrvata*. U „novom“ *Mladom Istraninu* često je čitatelje podsjećao na *Mladog Hrvata* koji je ugašen u vihoru rata.

5.1. Rodjenje kraljevića Marka

Za razliku od *Mladog Hrvata*, svi su tekstovi u *Mladom Istraninu* bili dugi oko dvije stranice, a najčešći su likovi bili junaci, primjerice kraljević Marko. U pripovijesti *Rodjenje kraljevića Marka* Car opisuje Markov život od njegove smrti do junačkoga čina u kojem je vili ili zmiji (ovisno o verziji) načinio hlad. Tada „za nagradu“ dobiva sablju i konja.

Nakon kratkog prepričavanja Markova junaštva Car iznese pjesmicu na čakavskom narječju koja govori o kraljeviću Marku. Car čitatelje pita smatraju li čudnim što o Marku pjevaju Srbi, Hrvati i Slovenci. Na to pitanje sam odgovara: „Ne, to nije nimalo čudno, jer smo mi istarski Jugoslaveni onim ljudima oko Soluna i onima u Slavoniji, Hrvatskoj i Sloveniji prava rođena braća“ (Barba Šime, 1922a:10).

Važno je uočiti kako je Car promijenio izraz – umjesto o istarskim Hrvatima govori o istarskim Jugoslavenima. Razlog je taj što se pred kraj Prvog svjetskog rata smatralo kako će Istra pripasti Kraljevini Jugoslaviji. Mnogi su se ljudi tada počeli deklarirati kao Jugoslaveni, a Car je to u svojim tekstovima poticao.

5.2. „Istarske priče“

Kraljević Marko nije jedini junak o kojemu je Car pripovijedao. Ugledavši se na Nazora i *Velog Jožu* Car se odluči okušati u narodnim pričama.

Prva je takva *Lijepa Raša*, pripovijest o banu Dragonji, njegovoj kćeri Raši, čarobnjaku Salamanderu i o junacima Smiljanu i Intrepidusu. Radnja govori o Smiljanu i Intrepidusu koji Rašu spašavaju od čarobnjaka Salamandera.

Lijepa Raša prvi je Carev pokušaj u pisanju narodnih priča koji nije uspješno izveden. Pred svoje likove nije stavio gotovo nikakav zadatak – Smiljan odmah saznaje gdje se Raša nalazi, čarobnjaka Salamandera pobjeđuje bez muke, a u banov se dvor vraća pomoću čarobnjakove magije, Intrepidus bježi bez borbe, a Rašina nijemost ispada lažna, odnosno ona se pravila da je nijema sve dok ne dođe njen pravi spasitelj Smiljan. Na kraju sve dobro završava – Smiljan dobiva svu nagradu, a narod ga slavi kao velikog junaka.

Isti je slučaj s ostalim narodnim pričama koje objavljuje - *Priča o dobroj i zloj Vili* i *Ukleti vitez*. U obje priče Car čitateljima „oduzima“ čar borbe i problema koje junak susreće prilikom ostvarenja svoga cilja. Sve probleme junaci rješavaju s lakoćom, dobri likovi dočekaju sretan kraj, a zle likove zadesi sudbina kakva im pripada. Junaci ne dotiču dno, kako to inače biva u narodnim pričama, jer im u pomoć ubrzo uskaču pomoćnici. Radnja brzo napreduje dalje, bez dodatnih pojašnjenja. Car za likove ne daje nikakve opise već su samo predstavljeni po svojim ulogama i moralu. Iz tog razloga Careve narodne priče nemaju literarne vrijednosti.

5.3. Crtice iz Istre

S obzirom na okolnosti koje su zadesile krajeve pod fašističkom vlašću Car objavljuje pripovijesti *Spaljene knjige (Crtica iz Istre)*.

U pripovijesti Car govori o dječaku Stanku kojemu je najveća radost čitati knjige jer se zbog svoje bolesti ne može igrati s prijateljima. Ubrzo fašisti pale knjižnicu čime se Stanku urušava svijet: „Stanko oćuti kao da mu se najednom srce stislo; - bilo mu je, kao da će se srušiti na zemlju. (...) I opet stane do prozora i zagleda se u plamen, što ga dolje na čistini vijao vjetar. I dok ovako gleda u plamen, pomišlja na onu sobu, koja je još čas prije bila puna knjiga, a sada je pusta i hladna“

(Barba Šime, 1922b:42). Stanko shvaća kako te knjige više nikada neće vidjeti. Majka pokušava popraviti situaciju – umjesto da čita, ona mu priče prepričava. Car time poručuje kako će narod opstati unatoč tlačenju. Mogu spaliti knjige, ali ne mogu uništiti živu riječ.

Paljenje mjesta na kojima su se slaveni okupljali bilo je često u to doba. Mnoge su knjige spaljene, spisi uništeni. Iz toga se razloga danas teško dolazi do raznih spisa o istarskoj povijesti. Sam Car je bio primoran paliti dokumente kako ne bi nastradao od strane fašista kojima je već bio trn u oku.

Istarski narod bio je osiromašen na sve moguće načine – financijski i intelektualno. Car „financijsku stranu“ opisuje u pripovijesti *Kruh naš svakidašnji...* gdje navodi dva primjera nestašice hrane. U prvom primjeru govori o učiteljici i njezinim učenicima koji se bore s problemom gladi i siromaštva. Učiteljica uspeva u svoje ruke dobiti komadić kruha, ali ga ne dijeli s učenicima kako je to prvotno pomislila, već ga odluči sama pojesti. Car surovu stvarnost opisuje tako što učenici uoče mrvice koje padaju na pod: „dvije do tri djevojčice dopuzu do onih mrvica, osline prste i stanu ih hvatati i prinositi ustima“ (Barba Šime, 1923a:2).

U drugom primjeru majka sinu donosi komad kruha. S obzirom na nestašicu hrane, dječak nikada nije vidio kruh stoga zaključuje da je to igračka te ga tako i tretira.

Car je kroz ove pripovijesti htio prikazati stvarnost u kakvoj živi narod u Istri, a to su svakodnevni problemi odnarođivanja, siromaštva i gladi.

5.4. Mali učitelj

1924. godine Car započinje podlistak *Mali učitelj*. Razlog pokretanja podlistka Car daje prilikom njegova prvoga pojavljivanja: „Mnoga naša djeca u Istri ili nemaju nikakve škole ili su primorana da polaze talijansku. Već smo više puta napomenuli, da bi takvoj nesretnoj djeci morali biti učitelji oni, koji su naučili čitati i pisati. Naš glas nije ostao bez odaziva. Čujemo, da već u raznim selima odrasliji dječaci i djevojčice vrše tu lijepu, požrtvovnu i rodoljubnu službu. Ti naši vrijedni, mali učitelji već su nekoliko manjih uputili na čitanje i pisanje. Da im olakšamo trud, donosit ćemo u svakom broju našega listića po jedno štivo, koje će onda ti mladi učitelji obrađivati sa svojim učenicima“ (Barba Šime, 1924:15).

Mali učitelj bio je popularan među čitateljima koji su često slali svoje tekstove i pitanja koja su koristili u razumijevanju pročitanog. Car je sam često pisao tekstove u kojima je objašnjavao razlike između talijanske i hrvatske gramatike. Taj mu je problem bio blizak s obzirom da se i sam s njime susretao tijekom svoga školovanja. *Mali učitelj* izlazio je redovito u trećem, a zatim ponovo u petom godištu priloga.

5.5. Jurićeve zgode

Jurić je bio čest gost u *Mladom Istraninu/Mladom Hrvat*u stoga nije čudno što Car odlučuje i nove čitatelje želi upoznati s njime. Jurić je u novim nastavcima nastavio sa svojim slučajnim vragolijama. Car u pripovijesti *Mali Jurić nosobodić* Juriću daje novu, odgojnu ulogu. Jurić u pripovijesti često kopa nos zbog čega mu se nos jako raširi, a ljudi mu se rugaju. Car je pomoću te pripovijesti svojim čitateljima htio ukazati što je nepristojno ponašanje te kakve posljedice može imati.

„Jurić je i u snu veliki nevaljalac. Da, i u snu“ (Barba Šime, 1925:3). Tako Car započinje *Jurićev san*, pripovijest u dva nastavka. Pripovijest prate ilustracije koje su vezane uz tekst – Car pišući tekst upućuje na ilustracije koje zorno prikazuju što se događa, primjerice: „Naša prva sličica pokazuje nam Jurića, pa onaj komad šećera i majku žalosnu i nevoljnu. (...) Tu novu Jurićevu majstoriju pokazuje vam druga sličica“ (Barba Šime, 1925:3). Sama radnja ima humoristički sadržaj, kao i svi tekstovi o Juriću.

Car je kroz *Mladog Istranina* predočio situaciju u Istri kakva je bila za vrijeme Kraljevine Italije. Najbolji primjer je rubrika *Mali učitelj* gdje djecu potiče da uče jedni druge kako ne bi došlo do odnarođivanja. Iako je situacija bila veoma teška, Car je pokušavao pronaći dobro u svemu. Iz tog je razloga pisao narodne priče koje su davale nadu da će dobro pobijediti zlo. Možemo primjetiti kakvu poruku odašilje *Mladi Istranin*, a kakvu godinu dana ranije objavljena zbirka *Iz podjarmljenih krajeva*. U zbirci je fokus bio na propadanju Istre kao slavenske regije, negativan pogled ka budućnosti i tužne ljudske sudbine. *Mladi Istranin* bio je kao sjajno sunce nakon oblačna dana – tekstovi su budili nadu, pozivalo se na međusobno pomaganje, a Jurić je i dalje radio nepodobštine. Carevo je pisanje zaustavljeno 1928. godine zabranom pisanja hrvatskih, odnosno slavenskih knjiga i glasila u Kraljevini Italiji.

6. Nevidljivi Jurić

Igrokaz *Nevidljivi Jurić* s podnaslovom *Vesela igra za djecu u dva čina* objavljen je 1922. godine u Zagrebu.

Kao i svakom igrokazu navedeno je mjesto događaja: „Čin se zbiva u jednom mjestu u Istri“ (Car Emin, 1922:7). Zatim su navedeni likovi i opisana je scena.

Glavni je lik već prethodno spomenuti Jurić. Djeca Jurića poznaju još od doba *Mladog Istranina/Mladog Hrvata* kada ga Car po prvi predstavlja preuzimajući ga iz Češke književnosti.

Nestašnom Juriću dozlogrdi da ga svi uvijek optužuju za sve (iako je on kriv). Tada svojoj sestri iznese svoju misao – želi postati nevidljiv. Sestra odluči to podijeliti s ostatkom obitelji koja se dogovori da će Juriću ispuniti želju tako što će se praviti da on zaista jest nevidljiv.

Jurić zbog svoje nevidljivosti propušta puno toga, odnosno njemu se tako čini. Obitelj se ispred njega naslađuje putovanjem u Beč, dućanom s igračkama te s vožnjom u izmišljenom autu. Čitavo je vrijeme frustriran jer stoji do njih, a oni ga ignoriraju. Mislio je kako će svojom nevidljivošću izbjeći školske zadaće i kućanske poslove, no jedino što je propustio je zabava.

Iz radnje igrokaza može se izvući pouka: pazi što želiš. No njegova je glavna funkcija bila nasmijati djecu. Jurić je kroz Carevo pero uvijek prikazan kao nestašni dječak koji drugima stvara probleme, a sada se ploča okrenula – drugi su njemu stvorili problem.

Jurićeva želja za nevidljivošću bliska je djeci. Svaki je čovjek barem jednom u životu poželio biti nevidljiv, a Juriću se to ostvarilo. Mislio je da će mu nevidljivost donjeti samo dobro stoga se u početku veseli: „Nevidljiv sam – nevidljiv! ljuju! S Bogom knjige! S Bogom zadaće! S Bogom brige i ćuške i batine! sad sam ja gazda!“ (Car Emin, 1922:25). Pred kraj igrokaza Jurić shvaća da biti nevidljiv ipak nije zabavno kao što je očekivao, obuzmu ga panika i tuga: „Bože, što bi bilo, da ja zbilja ostanem osam dana ovako nevidljiv? (Spusti se na stolicu lijevo)“ (Car Emin, 1922:36). Juriću je ipak laknulo kada je saznao da nije nevidljiv i da obitelj nije bila u

Beču, stoga ne postoje ni auto koji leti ni čudesno kino s zvučnim filmovima¹³. Jurić, iako prevaren, ne ljuti se na svoju obitelj. Igrokaz završava pjesmom.

Ne možemo sa sigurnošću reći je li igrokaz ikada izveden no činjenica da je samostalno izdan govori da je poznat javnosti.

---

¹³ Iako se nama zvučni film ne čini kao velika stvar, 1922. godine kada je igrokaz napisan on nije postojao. Prvi zvučni film prikazan je tek 1927. godine u Americi.

7. *Mali Učkarić*

Mali Učkarić prvi je puta objavljen u sklopu priloga *Mladi Istranin* 1922. godine. Car pripovijest s korekcijama ponovo objavljuje 1925. u časopisu *Mladost* (1925.-1934.), a ta će se verzija koristiti u ovom radu.

Pripovijest *Mali Učkarić* bavi se jazom među siromašnom i dobrostojećom djecom. Učkarić je siromašni dječak – umjesto da ide u školu on s djedom prodaje ugljen. Susreće se s gradskom djecom, školarcima koji su u boljem financijskom položaju nego on. Učkarić nosi trošne hlače, „na njemu sve poraskidano, blatno i od ugljena crno! (...) opanci sa deset zakrpa i rupa! Eno, i prsti mu kroz njih vire“ (Car Emin, 1990:104). Gradski dječaci su toplo odjeveni i na sebi imaju vunenu kabanicu koja ih čuva od zime i snijega.

Fizički izgled nije jedina stvar u kojoj se razlikuju. Školarcima nije jasno zašto Učkarić ne ide u školu gdje bi se mogao ugrijati i naučiti mnoge stvari. Učkarić im govori kako bi sve dao da se i u njegovu selu otvori škola.. Njihovo ruganje („Puno bi dao! A čega? Zar krrrbuna?“ (Car Emin, 1990:104)) Učkarić ne prima za zlo već nastavlja razgovor s njima. Želi saznati što sve uče u školi i kako im knjige izgledaju. Jedan se školarac smiluje te Učkariću dopušta da pogleda njegovu knjigu: „Mali je Učkarić primi u svoje drhtave, pocrnjele ruke. razgleda joj korice i otvori“ (Car Emin, 1990:105). S obzirom da se radi o siromašnom dječaku koji živi na obroncima Učke možemo pretpostaviti kako je to prvi puta da je u svojim rukama imao knjigu stoga ju je gledao začuđeno kao da su mu dali najveće blago na svijetu. Tada se ponovo vidi razlika između njega i školaraca. Na njegovo naopako držanje knjige počeli su mu se rugati, a on im odgovori: „Da je meni znati, što vi znate, ja se možda ne bih rugao ubogome Učkariću“ (Car Emin, 1990:105). Školarci na to nisu dali odgovor već su na zvuk zvona pobjegli u školu gdje će zaboraviti na svoj susret s Učkarićem. On, s druge strane, ostaje u surovj realnosti na vjetru i snijegu sa svojom tugom: „Mali Učkarić gleda za njima, ali bez gorčine. Njegovo srce prepuno je sada neke bône tuge. Misli siromah, kako li je on bijedan i kako ništa ne zna... I u srcu mu se nešto trza, napunja prozeble prsi, navire na oči – i mali se nevoljnik baci na mršavo živinče i zaplače, zaplače gorko“ (Car Emin, 1990:106).

Car pripovijest završava oprečnim slikama tople škole iz koje dopire molitva učenika i hladnoga trga na kojemu sve jače počinje padati snijeg.

8. Zaključak

Viktor Car Emin čitav je svoj život i opus posvetio borbi protiv odnarođivanja hrvatske djece u Istri. Pišući o problemima koji su morili Istru, Car je žrtvovao svoju književnu karijeru. No njegova žrtva nije bila uzaludna jer je svojim tekstovima pridonio hrvatskom narodnom preporodu u Istri obraćajući se najmlađima i najranjivijima – djeci. Generacije odgajane u jeku preporoda uvelike su imale koristi od čitanja Carevih djela. Mnogi su napuštali talijanske škole i prelazili u hrvatske. Odrasli, koji su također čitali Careva djela, probudili su se iz sna i pridružili borbi protiv tlačitelja.

Srdoč-Konestra (2008) navodi kako Car nikada nije imao namjeru promijeniti svoju ulogu zavičajnog pisca, a to njegova djela i potvrđuju. Dalje navodi kako je, s obzirom na onodobne prilike, razumljiv Carev izbor za angažiranu književnost kao sredstvo u borbi protiv odnarođivanja.

Analiza tekstova koja je provedena u ovom radu pokazuje i dokazuje tipične motive i likove koje je Car stvaralački oblikovao pokušavajući svojim čitateljima približiti hrvatski narodni preporod u Istri. Zbog idealističkog ozračja koje je na taj način stvorio možemo uvidjeti kako ipak nisu svi tekstovi bili primjereni i bliski djeci. To je dodatno potvrdio neuvjerljivim sretnim završecima kojima je završavala gotovo svaka priča. Moramo ipak uzeti u obzir kako je estetika kod Cara padala u drugi plan, a u prvom je planu bilo prenijeti političku poruku.

Unatoč tim nerealno idealističkim tekstovima, iz Careva su pera izašla i ona koja su bila primjerena djeci, a smatramo kako bi i današnja djeca mogla uvidjeti njihovu vrijednost. Radi se o pripovijestima koje se tiču povijesnih tema, životinjskih likova, zatim aktualni događaji, naročito *Zađudjena repatica*. Igrokaz *Nevidljivi Jurić* također je zbog radnje blizak djeci. Ovamo pripada i *Mladi Učkarić*, socijalna pripovijest koja se do nedavno interpretirala u osnovnoj školi.

Careva se djela danas smatraju zastarjelima., no analizirajući njegov opus možemo uvidjeti kako ona to nipošto nisu. Kao što Srdoč-Konestra (2008) kaže, on nije anakron, već atipičan. Možemo zaključiti kako su pojedini tekstovi primjereni današnjoj mladeži, a to se posebno odnosi na priče o životinjama, na šale i viceve, *Vesele zgode majmuna Floka te na Malog Učkarića*.

Literatura

1. Brajša Rašan, M. (1985.) *Krasna zemljo, Istro mila : zbirka istarskih rodoljubnih i narodnih pjesama za pjevački zbor (mješoviti, muški i ženski)*. Rijeka: Kulturno prosvjetno društvo Ivan Matetić Ronjgov; Rijeka: Tipograf.
2. Car Emin, V. (1956.) *Djela I*. Zagreb: Zora.
3. Car Emin, V. (1906b) Djurdjica. *Mladi Istran: list za mladi svijet*. I (7). str. 108-118.
4. Car Emin, V. (1990.) *Mali Učkarić i druge pripovijesti*. Pula: Čakavski sabor – Pula.
5. Crnković, M. i Težak, D. (2002.) *Povijest hrvatske dječje književnosti : od početaka do 1955. godine*. Zagreb: Znanje.
6. Donat, B. (1981.) Viktor Car Emin. U: *Lujo Vojnović, Ante Dukić, Rikard Katalinić Jeretov, Niko Andrijašević, Viktor Car Emin – Izabrana djela. Pet stoljeća hrvatske književnosti*. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske, 481-508.
7. Hrvatski biografski leksikon: *Car Emin, Viktor*. [Online] Dostupno na: <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=3370> [Pristupljeno: 4. rujna, 2019.].
8. Idrizović, M. (1984.) *Hrvatska književnost za djecu : sto godina hrvatske dječje knjige*. Zagreb: Nakladni zavod Matice Hrvatske.
9. Jakovljević, B. *Flego, Petar*. [Online] Dostupno na: <http://istrapedia.hr/hrv/742/flego-petar/istra-a-z/>. [Pristupljeno: 16.02.2019.]
10. Jurdana, V. (2009.) *Povijest kao sudbina : život i stvaralaštvo Drage Gervaisa*. Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
11. Jurdana, V. (2016.) Viktor Car Emin i hrvatska pučka škola „Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru“ u Ičićima. U: Franković, B.; Polić, M. *Viktor Car Emin (1870. – 1963.) : zbornik radova : povodom 145. obljetnice rođenja*. Mošćenička Draga: Katedra Čakavskoga sabora Općine Mošćenička Draga; Brseč: Udruga Jenio Sisolski. str. 185-213.
12. Lukežić, I. (2016.) Viktor Car Emin – svjedok burnog vremena. U: Franković, B.; Polić, M. *Viktor Car Emin (1870. – 1963.) : zbornik radova : povodom 145. obljetnice rođenja*. Mošćenička Draga: Katedra Čakavskoga sabora Općine Mošćenička Draga; Brseč: Udruga Jenio Sisolski. str. 15-41.

13. Lukežić, I. (1997.) Viktor Car Emin i istarska periodika od 1900. do 1914. godine. *Književna Rijeka : časopis za književnost i prosudbe o književnosti*. 2 (3). str. 45-48.
14. Majhut, B. (2005.) *Pustolov, siročić i dječja družba : hrvatski dječji roman do 1945*. Zagreb: FF press.
15. Moravček, G. (ur.) (2015.) *Viktor Car Emin : život i djelo*. [Online] Dostupno na: [https://issuu.com/starine.com.hr/docs/viktor_car_emin - zivot i djelo](https://issuu.com/starine.com.hr/docs/viktor_car_emin_-_zivot_i_djelo) [Pristupljeno: 4. rujna, 2019.].
16. Srdoč-Konestra, I. (2008.) *Književno djelo Viktora Cara Emina*. Rijeka: Adamić.
17. Srdoč-Konestra, I. (2000.) Ženski likovi u prozama V. Cara Emina. *Riječki filološki dani*. III. str. 407-416.
18. Strčić, M. (1984.) *Istarska beseda i pobuna I*. Pula: Istarska naklada.
19. Strčić, M. *Car Emin, Viktor*. [Online] Dostupno na: <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=3370> [Pristupljeno: 4. lipnja, 2019.]
20. Strčić, M. (1997.) Viktor Car Emin – život s Istrom. *Književna Rijeka : časopis za književnost i prosudbe o književnosti*. 2 (3). str. 2-4.
21. Šetić, N. (2011.) O periodičkom tisku za hrvatsku mladež u Istri početkom XX. stoljeća. *Časopis za suvremenu povijest*. [Online] 43 (5). str. 249-263. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/> [Pristupljeno: 11. siječnja 2018.]

Mrežne stranice časopisa:

Mladi Hrvat (1910-1914):

1. (1913) Posljednje zgrade majmuna Floka. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 5 (11). str. 315-319. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
2. (1914) Grad Trst za „Legu Nazionale“. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 6 (2). str. 63. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]

3. Car Emin, V. (1910a) Na badnjak. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 2 (1). str. 2-8. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
4. Car Emin, V. (1910b) Bolesna majka. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 2 (4). str. 80-84. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
5. Car Emin, V. (1910c) Skromna želja. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 2 (5). str. 115-116. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
6. Car Emin, V. (1910d) Umiru dobri starci. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 2 (6). str. 125-126. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
7. Car Emin, V. (1910e) Mislio, da je Španjolac... *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 2 (11). str. 249-251. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
8. Car Emin, V. (1911a) Sveta noć. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 3 (1). str. 1-6. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
9. Car Emin, V. (1911b) Podmaršal Gjuro Čanić dobrotvor naše Istre. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 3 (2). str. 29-33. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
10. Car Emin, V. (1911c) Tabor. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 3 (5). str. 102-106. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]

11. Car Emin, V. (1911d) Cigani. *Mladi Hrvat*. [Online] 3 (6). str. 125-130. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
12. Car Emin, V. (1911e) Probudit će se lav... *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 3 (7). str. 154. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
13. Car Emin, V. (1911f) Bez domovine. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 3 (10). str. 221-224. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
14. Car Emin, V. (1911g) Mali Arapin domovine. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 3 (11). str. 252-255. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
15. Car Emin, V. (1912a) Ljubi narod svoj. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 4 (1). str. 22-23. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
16. Car-Emin, V. (1912b) U tuđinskoj školi. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 4 (2). str. 34-35. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
17. Car-Emin, V. (1912c) Otac istarskih Hrvata. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 4 (4). str. 98-100. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
18. Car-Emin, V. (1912d) Za domovinu. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 4 (10). str. 284-286. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
19. Car-Emin, V. (1913) Najbolji odgovor. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 5 (11). str. 297-299. Dostupno na:

<http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]

20. Car-Emin, V. (1914) Mrtvo selo – ubilo ga vino!. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 6 (4). str. 115-117. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]

Mladi Istran (1906):

1. Car-Emin, V. (1906a) Djurdjica *Mladi Istran: list za mladi svijet*. [Online] 1 (6). str. 93-96. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/Journals/LibraryTitle.aspx?id=56477d6c-73f6-4a34-9e71-d26e0f523553> [Pristupljeno: 15. listopada, 2018.]

Mladi Istranin (1909):

1. Car-Emin, V. (1909a) Dobrila. *Mladi Istranin: list za mladi svijet*. [Online] 1 (1). str. 10-14. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
2. Car-Emin, V. (1909b) I oni hoće da znadu. *Mladi Istranin: list za mladi svijet*. [Online] 1 (2). str. 28-29. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
3. Car Emin, V. (1909c) Stari barjaktar. *Mladi Istranin: list za mladi svijet*. [Online] 1 (3). str. 45-49. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
4. Car Emin, V. (1909d) Iz tudjine. *Mladi Istranin: list za mladi svijet*. [Online] 1 (4). str. 66-70. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]

5. Car Emin, V. (1909e) Ivan vitez Trnski. *Mladi Istranin: list za mladi svijet*. [Online] 1 (5). str. 86-88. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
6. Car Emin, V. (1909f) Slika. *Mladi Istranin: list za mladi svijet*. [Online] 1 (6). str. 106-109. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
7. Car-Emin, V. (1909g) Siroče Dinko. *Mladi Istranin: list za mladi svijet*. [Online] 1 (10). str. 185-189. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
8. Car-Emin, V. (1909h) Vesele zgrade majmuna Floka. *Mladi Istranin: list za mladi svijet*. [Online] 1 (11). str. 211-216. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
9. Tončić (1909h) Iz moje torbice. *Mladi Istranin: list za mladi svijeti*. [Online] 1 (1). str. 22-23. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]

Mladi Istranin (1922-1926):

1. Barba, Š. (1922) Rodjenje kraljevića Marka. *Mladi Istranin*. [Online] 1 (3). str. 17-19. Dostupno na: <http://library.foi.hr/lib/casopis.php?sqlx=S02001&H=pula&E=&broj=192200003&sqlid=1&U=> [Pristupljeno: 31. kolovoza, 2019.]
2. Barba, Š. (1922) Spaljene knjige: Crtica iz Istre. *Mladi Istranin*. [Online] 1 (6). str. 41-43. Dostupno na: <http://library.foi.hr/lib/casopis.php?sqlx=S02001&H=pula&E=&broj=192200003&sqlid=1&U=> [Pristupljeno: 31. kolovoza, 2019.]
3. Barba, Š. (1922) Lijepa Raša. *Mladi Istranin*. [Online] 1 (9). str. 65-68. Dostupno na:

- <http://library.foi.hr/lib/casopis.php?sqlx=S02001&H=pula&E=&broj=192200003&sqlid=1&U=> [Pristupljeno: 31. kolovoza, 2019.]
4. Barba, Š. (1923) Kruh naš svakidašnji... *Mladi Istranin*. [Online] 2 (1). str. 1-3. Dostupno na: <http://library.foi.hr/lib/casopis.php?sqlx=S02001&H=pula&E=&broj=192200003&sqlid=1&U=> [Pristupljeno: 31. kolovoza, 2019.]
  5. Barba, Š. (1923) Priča o dobroj i zloj Vili. *Mladi Istranin*. [Online] 2 (5). str. 33-35. Dostupno na: <http://library.foi.hr/lib/casopis.php?sqlx=S02001&H=pula&E=&broj=192200003&sqlid=1&U=> [Pristupljeno: 31. kolovoza, 2019.]
  6. Barba, Š. (1923) Ukleti vitez. *Mladi Istranin*. [Online] 2 (7). str. 49-51. Dostupno na: <http://library.foi.hr/lib/casopis.php?sqlx=S02001&H=pula&E=&broj=192200003&sqlid=1&U=> [Pristupljeno: 31. kolovoza, 2019.]
  7. Barba, Š. (1924) Ukleti vitez. *Mladi Istranin*. [Online] 3 (2). str. 15. Dostupno na: <http://library.foi.hr/lib/casopis.php?sqlx=S02001&H=pula&E=&broj=192200003&sqlid=1&U=> [Pristupljeno: 31. kolovoza, 2019.]
  8. Barba, Š. (1925) Jurićev san. *Mladi Istranin*. [Online] 4 (1). str. 3. Dostupno na: <http://library.foi.hr/lib/casopis.php?sqlx=S02001&H=pula&E=&broj=192200003&sqlid=1&U=> [Pristupljeno: 31. kolovoza, 2019.]

Pseudonim Dorčić (1910-1914):

1. Dorčić, L. (1910a) Što sve može tačka-zarez? *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 2 (5). str. 107-109. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
2. Dorčić, L. (1910b) Začudjena repatica. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 2 (6). str. 135-138. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]

3. Dorčić, L. (1910c) Svrgnuti kralj. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 2 (11). str. 251-253. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
4. Dorčić, L. (1911a) Talijansko-turski rat. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 3 (11). str. 249-252. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
5. Dorčić, L. (1911b) Vesele zgone majstora Lisjaka i kunelića Flika. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 3 (11). str. 263-266. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
6. Dorčić, L. (1912a) Jedna velika zagonetka. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 4 (2). str. 50-54. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
7. Dorčić, L. (1912b) Južni pol otkriven! *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 4 (4). str. 114-117. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
8. Dorčić, L. (1912c) „Titanic“. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 4 (5). str. 144-147. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
9. Dorčić, L. (1912d) Pripovijest i gospodinu pauku i gospodji musi. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 4 (6). str. 168-170. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
10. Dorčić, L. (1912e) Posljednja služba Božja u carigradskoj crkvi Sv. Sofije. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 4 (12). str. 340-342. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]
11. Dorčić, L. (1913) Slavna smrt. *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 5 (3). str. 75-78. Dostupno na:

<http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]

12. Dorčić, L. (1914) Ako bi vas tjerali... *Mladi Hrvat: list za mladi svijet*. [Online] 6 (3). str. 66-70. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> [Pristupljeno: 16. siječnja, 2019.]

Prilog

Prilog br. 1: Viktor Car Emin

Izvor: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=10775> (Pristupljeno: 5. rujna 2019.)

Godina 1.

Broj 2.

MLADI ISTRANIN

LIST ZA MLADI SVIJET.

UREĐUJE: VIKTOR CAR EMIN.

GLAVNI SURADNICI: JOSIP MILAKOVIĆ
RIKARD KATALINIĆ JERETOV
VLADIMIR NAZOR.

SADRŽAJ:

Rikard Katalinić Jeretov: Priča o sirotanu Iviću. — ** Kad se zemlja ustrese... — *Viktor Car Emin*: I oni hoće da znadu. — *Alphonse Daudet*: Kraljevićeva smrt. — *Po O. Kučeri*: Nad oblacima. — *Barba Rike*: Lutkica je umrla... — *Tončić*: Iz moje torbice. — Mali vjesnik. — Zagonetke.

OPATIJA 1909.

TISAK V. TOMIČIĆ I DR. OPATIJA.

Prilog br. 2: Naslovnica časopisa *Mladi Istranin*

Izvor: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=1e15b84a-5ea3-4310-ba2a-0db4176aafc8> (Pristupljeno: 5. rujna 2019.)

GODINA II.

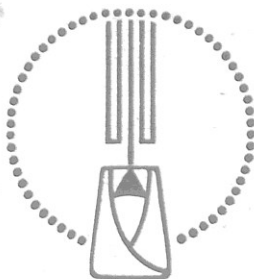
BROJ 1.

MLADI HRVAT

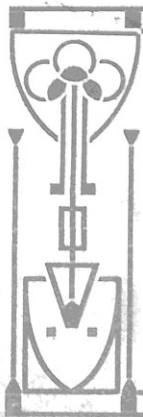
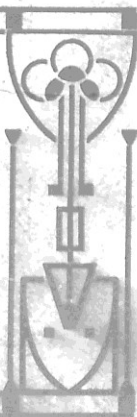
LIST ZA MLADI SVIJET

UREĐUJU: VIKTOR CAR EMIN I RIKARD KATALINIĆ JERETOV

SURADNICI: JOSIP MILAKOVIĆ I VLADIMIR NAZOR

SADRŽAJ:

-
-
1. *Rikard Katalinić Jeretov*: Hrvatskoj braći.
  2. *Viktor Car Emin*: Na badnjak. — 3. *Crnko*: Hrvatskoj domovini. — 4. *D. M. Damjanić*: Slušaj oca svojega. — 5. *J. Carić*: Siroče. — 6. * *Kastavski kapetan*. — 7. *Rikard Katalinić Jeretov*: Zvanić. — 8. *Josip Milaković*: Po-božna Zlatka. — 9. * * Vesele zgone majmuna Floka. — 10. *Bogumil Toni*: U bašči. — 11. * * Brzojav bez žica. — 12. *Rikard Nikolić*: Uspomene. — 13. * * Mali kralj.

OPATIJA 1909. TISKARA V. TOMIČIĆ I DR., OPATIJA.

Prilog br. 3: Naslovnica časopisa *Mladi Hrvat*

Izvor: <http://dnc.nsk.hr/journals/LibraryTitle.aspx?id=0d00748f-0a15-49d2-96fa-2ed35a3835b9> (Pristupljeno: 5. rujna 2019.)

Prilog br. 4: Naslovnica knjige *Iz podjarmljenih krajeva*

Izvor: privatna kolekcija

Sažetak

U ovom je radu riječ o Viktoru Caru Eminu i njegovu stvaralaštvu za djecu. Cilj je rada predstaviti Carevu književnost za djecu široj publici s obzirom da ona nije detaljno obrađena.

Kako bismo lakše shvatili Carevu književnost, u prvom smo dijelu rada predstavili njegovu biografiju. Prilike koje su tada vladale u Istri, mjestu njegova djelovanja, uvelike su odredile tok njegove književnosti. Sljedeći dio rada odnosi se na analizu i interpretaciju tekstova dostupnih u časopisima odnosno u knjigama.

Analiza pokazuje da je Carevo stvaralaštvo za djecu uvelike produkt onodobne političke situacije u Istri. Imajući to na umu zaključujemo kako njegovo stvaralaštvo za djecu s motivima nacionalnog identiteta nije u potpunosti primjereno djeci. S druge strane, šale, igrokazi, pojedine pripovijesti, priče o životinjama i aktualnim događajima primjereni su mlađoj dobi. Uzimajući u obzir teme i motive kojima se koristio, možemo zaključiti kako je većina Carevih djela i danas aktualna zbog čega njegovu književnost ne možemo nazvati anakronom.

Ključne riječi: Viktor Car Emin, dječja književnost, zavičaj, nacionalni identitet, Istra hrvatski narodni preporod u Istri

Summary

This paper will elaborate on the children's literature authored by Viktor Car Emin. The purpose of this paper is to present Car's children's literature to broad audience due to the fact that it has not yet been properly elaborated.

In order to understand Car's literature in a proper way, his biography is presented in the first part of this paper. Events that have marked the history of Car's homeland Istria have largely determined the course of his works. In the following, second part the paper deals with the analysis and interpretation of his works that are available in the periodicals and books.

The analysis shows that Car's literature for children was largely a product of the political situation in Istria at the beginning of the 20th century. With this in mind, we

conclude that his literature for children with national identity motives is not entirely appropriate for children. On the other hand, jokes, plays, certain novels, stories about animals and events of that time are appropriate for children. Considering the themes and motifs used, we can conclude that most of Car's works is still relevant today which is why we cannot call his literature anachronistic.

Key words: Viktor Car Emin, children's literature, homeland, national identity, Istria, Croatian national revival in Istria